

DIPLOMADOLGOZAT

**Batyiné Homovics Zsuzsanna
2023**

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Budai Campus
Emberi erőforrás tanácsadó mesterképzési szak

Pályaorientációs csoportfoglalkozás 7. osztályban

Belső konzulens: **dr. Visztenvelt Andrea**
Egyetemi adjunktus,
Emberi erőforrás tanácsadó MA szakkoordinátor
MATE Vidékfejlesztés és
Fenntartható Gazdaság Intézet
Humántudományi és Szakképzési Tanszék

Készítette: Batyiné Homovics Zsuzsanna

2023

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	2. old.
2. Pályaorientáció fogalma.....	5. old.
2.1. Érdeklődés, mint személyiség jellemző.....	7. old.
2.2. Képesség, mint személyiség jellemző.....	8. old.
2.3. Érték, mint személyiség jellemző.....	9. old.
2.4. Munkamód, mint személyiség jellemzők.....	10. old.
3. A serdülőkor Super életpálya elmélete alapján.....	11. old.
3.1. Csoport jelenségek gyermek-és ifjúkorban.....	12. old.
4. A csoport.....	13. old.
4.1. A csoport fejlődésre vonatkozó elméletek.....	14. old.
4.2. Csoportmunka típusai.....	14. old.
4.2.1. Strukturált csoportfoglalkozás.....	15. old.
5. Kutatásleírása.....	16. old.
5.1. Célcsoport sajátossága.....	16. old.
5.2. Kutatás hipotézisei.....	17. old.
6. Kutatás ismertetése.....	17. old.
7. Fókuszcsoportos interjú.....	35. old.
7.1. Fókuszcsoportos interjú vázlat.....	37. old.
7.2. Következtetések.....	40. old.
8. A kutatás hipotézise.....	40. old.
9. Szakmai javaslat.....	42. old.
10. Összefoglalás.....	43. old.
11. Felhasznált irodalom.....	44. old.
12. Mellékletek.....	46. old.

1. Bevezetés:

Diplomadolgozatom témája érinti a pályaorientációt ezen belül az önismeretként a gyermekek érdeklődésének és képességeinek a feltárását. Diplomadolgozatomban kitérek arra, hogy mi lehet az oka az iskolai motivátlanságnak érintve a kortárs csoport általi befolyásolást.

Azért választottam ezt a témát, mert egyre gyakoribb probléma a tankötelezettség teljesítésének elmulasztása, ezzel egyidejűleg az általános iskolai tanulmányok befejezésének a hiánya. Jelenleg Magyarországon a tankötelezettség korhatára 16 életév. A gyermek e kor betöltéséig köteles iskolai tanulmányokat folytatni, ennek elősegítése a szülő feladata.

149/1997. (IX. 10.) Kormányrendelet utal arra, hogy ha az oktatási intézményben a gyermek igazolatlan hiányzásainak száma az adott tanévben elérte az ötven órát, akkor a nevelési-oktatási intézmény vezetője a mulasztás igazolására előírt határidő lejártát követően haladéktalanul jelzi a védelembé vételi eljárás lefolytatására illetékes gyámhivatalnak. 16. életévét be nem töltött, védelembé nem vett gyermek esetében hivatalból megindítja az eljárást a gyermek védelembé vétele iránt. A védelembé vételi eljárás megindítása során kapcsolatba lép az illetékes Család- és Gyermekjóléti Központtal. Ez az a pont, amikor kapcsolatba lépek ezekkel a családokkal, gyermekekkel. Ha elmarad az általános iskolai tanulmányok befejezése, akkor a továbbtanulás kerül, veszélybe valamint a későbbiekben ez kihat a munkaerőpiacon való elhelyezkedésre is. Célom, hogy a Család-és Gyermekjóléti Központhoz kapcsolódó szakemberek és Oktatási Intézmények minél szélesebb körben megismerjék, a pályaorientáció fontosságát valamint beinduljon egy új szolgáltatás, ami a munka és pályaválasztási tanácsadás. E szolgáltatás keretében pályaorientációs csoportfoglalkozások beindításával is lehetne majd segíteni a pályaválasztás előtt álló tanulónak aktuálisan az általános iskolásoknak és középiskolásoknak.

Témaválasztásom időszerűnek tartom, mert tanulmányaim során világossá vált, hogy a pályaorientáció hazánkban még mindig gyerekcipőben jár, és szükséges beépíteni még több olyan szolgáltató profiljába, akik szorosan kapcsolódnak oktatási intézményekhez, családokhoz, gyermekekhez.

A tárgykör megvizsgálását azért tartottam izgalmasnak, mert érintett vagyok ebben a folyamatban. Család-és Gyermekjóléti Központ munkatársaként egyre több olyan gyermekkel találkozom, akiknek valamilyen ok miatt nem sikerült befejezni az általános iskolai tanulmányaikat 16 életévük betöltéséig. A tankötelezettségi kor betöltését követően már nem kötelesek tanulmányokat folytatni. Ennek következtében kirekesztődnek átmentileg vagy végleg a tovább tanulásból. A lemorzsolódás veszélye fenyegeti őket. Ez a későbbiekben meghatározza a munkaerő piacon való érvényesülésüket. Az elmúlt három év statisztikai adatait megvizsgálva a Család- és Gyermekjóléti Központba érkező igazolatlan hiányzásokról szóló jelzések száma meredeken emelkedett. Meg kell említeni, hogy ebben az időszakban benne volt a Covid világjárvány által előidézett oktatási nehézség a digitális oktatásra történő átállás is. Magyarországon az átállás nehézséget jelentett mind az iskolák pedagógusai mind a szülők, családok számára. A statisztikai adatok azt mutatják, hogy a 2020 évben az igazolatlan hiányzások száma 50 volt, addig a 2021 évben már 130-ra kúszott fel, míg a 2022 évben ez tovább emelkedett 163-ra. A számok azt mutatják, hogy több mint kétszeresére majd háromszorosára emelkedett az igazolatlan hiányzásokról szóló jelzések száma.

Diplomadolgozatom célja, hogy kiderüljön, hogy mi játszik szerepet abban, hogy ha egy gyermek nem teljesíti a tankötelezettségét illetve, hogy az önismeret bővítése ösztönözheti őket annak teljesítésében.

A kérdések megválaszolását strukturált csoportfoglalkozásban és csoportos beszélgetésben láttam. A strukturált csoportfoglalkozás témája a pályaorientáció ezen belül az érdeklődés és képesség feltárása volt. A csoportos beszélgetés keretében a tankötelezettség teljesítésének a hiánya, mint probléma került a középpontba és ennek okán a csoportos beszélgetés érintette a kortárs csoport általi befolyásolást valamint a motiválatlanságot.

Azt gondoltam, hogy az ideális csoporthoz a tagokat a Család-és Gyermekjóléti Központhoz kapcsolódó klientúrából kell, hogy toborozzam. Ez által tovább segíthetnék azoknak a gyermekeknek, akik nehézséggel küzdenek valamint a kérdéseimre a választ azoktól kapom meg, akik leginkább érintettek e témában. Margitics Ferenc Pályalélektan-pályatervezés című könyvében azt írja, hogy: A pályaválasztás szempontjából az első kritikus döntési időszak a középiskola kiválasztásához kötődik. (Margitics,2015) Ezért is választottam a 13-14 éves korosztályú gyermekeket célcsoportként, mert ők hamarosan szintén a pályaválasztás előtt fognak állni.

A csoportfoglalkozás meghirdetésre került, azonban a résztvevők száma alacsony maradt, így ennek következtében a megtartott strukturált csoportfoglalkozásra próbaverzióként tekintettem. A továbbiakban felvettem a kapcsolatot egy kerületi általános iskolával annak érdekében, hogy egy újabb strukturált csoportfoglalkozás sorozat indulhasson meg.

A kapcsolat felvételt követően lehetőség nyílt arra, hogy párhuzamosan két hetedikes osztályban tartsak pályaorientációs csoportfoglalkozást. A csoportfoglalkozás részeként az önismeretük bővítését céloztam meg, ami az érdeklődés és képesség személyiség jellemzőik feltárásában nyilvánult meg.

A bevezetőt követően a szakirodalmi áttekintés további fejezeteiben érintem a pályaorientációt, a személyiség jellemzőket kiemelten az érdeklődést és képességet; valamint a 13-14 éves korosztály jellemzőit Super életpálya elmélete mentén.

Mind ezek után a kutatás részben kerül feldolgozásra az elvégzett strukturált csoportfoglalkozás valamint fókuszcsoporthoz tartozó interjú.

2. Pályaorientáció fogalma

Egyetemi tanulmányaim során elsőként fontos volt tisztázni azt a kérdést, hogy mi a pálya és mi az orientáció. Mi a pálya? Erre a kérdésre elsőként Donald. E. Super által megfogalmazott definícióval találkoztam, ami úgy hangzott, hogy a pálya az életút eseményeinek sorozata, legyen az a megtett vagy előttünk álló. (Super,1976). Csirszka János által megfogalmazott definíció szerint az életpálya a személyiség életútjának munkával töltött szakasza, amely nem önállóan létező valami, amire a személyiség rátalál, hanem hozzátartozik, belőle fakad (Csirszka, 1966)

Az orientáció szó jelentésére az idegen szavak szótára tájékozódás, eligazodás magyarázatot adja.

A pályaorientáció folyamatának korszerű értelmezése című írásában Kenderfi Miklós a pályaorientációról azt írja, hogy „a pályaorientációt legtöbbször a pályaválasztás szinonimájaként kezelik, vagy szakmai orientációval keverik. Részben igazuk is van, pontosabban csak félig, hiszen egyikből a pálya másik szóösszetételből pedig az orientáció stimmel” Mindannyian egyetértenek abban, hogy ez valamiféle ismeretszerzés annak érdekében, hogy a fiatalok el tudjanak igazodni a világban, képesek legyenek tudatosan tervezni pályájukat”(Kenderfi M. 2012 6. old).

Kenderfi Miklós azt is leírja, hogy „úgy támogathatjuk a fiatalokat a döntéshozatalban, hogy bővítjük tudásukat önmagukról” (Kenderfi M. 2012 8. old). Ezt erősíti meg Mező Katalin is, aki szerint „az önismeret különösen fontos a pályaválasztás szempontjából, hiszen az önazonosság, az énkép zavara, egy rosszul megítélt önérték mind-mind a helytelenül megválasztott pálya és az emiatt kialakuló nehéz sors okozója lehet”.(Mező K. Magiszter 13. évf.2. sz)

Egy másik megfogalmazás szerint,„ Megfelelő és optimális döntéselőkészítést követően a fiatal pályaválasztásában integrálja a közvetlen környezet és társadalom hatásait, valamint személyes tapasztalatait.”(Völgyesy, 1976)

Szilágyi Klára szerint a pályaorientáció egy olyan folyamat, amely a tanuló egyéni igényeinek figyelembevételével segíti a megfelelő pálya, szakma kiválasztását a lehető legszélesebb információnyújtás révén. (Szilágyi, 1995)

A pályorientáció tartalma az önismeretre és pályaismeretre tagolható. Az önismeret olyan személyiség jellemzőket érint, mint az érdeklődés, a képesség, az érték és a munkamód. A strukturált csoportfoglalkozáson részt vett tanulók, pályaválasztás előtt állnak. Ők pályaválasztók és 13-14 éves kamaszok is, akik közben küzdenek az életkor sajátosságaival és ezt erősíti meg Kenderfi Miklós is amikor azt írja, hogy: „a pályaválasztás előtt álló fiatal folyamatosan ismerkedik önmagával” (Kenderfi M. 2012 8. old)

A pályaismeret a pályák világában való eligazodáson túl jelenti még a munkaerőpiaci ismeretek, közgazdaságtani és jogi ismeretekben való tájékozottságot is.

Borbély-Pecze Tibor Bors azt mondja, hogy: „Az ipari társadalmak hajnala óta a pályaválasztás meghatározó információtartalma a pályaismeret, a megfelelően kiterjedt és jó minőségű pályainformáció. A pálya –vagy karrierdöntések meghozatalakor az egyes pályák képességtartalmának ismerete, a pályák várható élet-és munkakörülménye, az egyes foglalkozásokkal megszerezhető bér és az így elérhető életszínvonal mind olyan információk, amelyek nélkül felelős pályaválasztási döntést nem lehet hozni” (Borbély-Pecze, 2022 71.old)

Szilágyi Klára Pályalélektan című művében a pályaismeretet „az emberi erőforrás tanácsadó speciális tudásaként” említi. A tanácsadó ezzel a speciális tudással kapcsolja össze a pályák jellemzőit a tanácskérő személyiségbeli tulajdonságaival.(Szilágyi, 2011, 55.old)

A második fejezet tartalmazza a személyiség jellemzőket, mint az érdeklődés, képesség, érték, és munkamód. Ezen belül részletesebben kerül kifejtésre az érdeklődés, és a képesség, tekintettel arra, hogy a strukturált csoportfoglalkozáson e két személyiség jellemző került feltárára.

2.1 Érdeklődés, mint személyiség jellemző

Dr. Szilágyi Klára Munka-pályatanácsadás, mint professzió című könyvében azt írta az érdeklődésről, hogy: „Az érdeklődés a személyiség általános és tartós irányultsága a valóság tárgyaira és jelenségeire” (Szilágyi, 2015) majd utalt Csirszka Jánosra aki az érdeklődést úgy definiálta, hogy: ”Az érdeklődésen a személyiség érzelemmel telített tartalmi irányultságát értjük, amely szubjektív értékkel látja el a tárgyat, amelyre irányul” (Szilágyi, 2015)

Kérdés, hogyan lehet eldönteni, hogy valós-e az érdeklődés? A válasz abban rejlik, hogy a tanácskérő milyen sok információval rendelkezik arról az adott dologról, mit mesél róla. Azonban az érdeklődés életkoronként változik. Ezt erősíti meg Szilágyi Klára, aki a 13 éves korosztály pályaválasztásának vizsgálatát végezte és azt írta, hogy ez a korosztály „körülbelül 6-7 pályához is kötődik a fellobbant érdeklődésük alapján” (Szilágyi,2015 122.old) A vizsgált korosztály érdeklődése is megváltozhat ezért érdemes lenne 8. osztályban egy újabb csoportfoglalkozás keretében a korábban már használt önértékelő eljárásokat a tanulókkal kitöltetni.

Az önértékelő eljárásokat érintve meg kell említeni Mező Katalint, aki írásában utalt John Holland kérdőívére, ami az érdeklődési irányok meghatározásával segíti az önismeretet. Holland az Érdeklődési irányok kérdőív megalkotása során abból indult ki, hogy az érdeklődés fontos szerepet játszik egy-egy foglalkozás kiválasztásánál, a foglalkozás folyamatos és színvonalas ellátásánál, a munkával való elégedettség elérésénél. A munkához kapcsolódó érdeklődés legkönnyebben azokban a munka- és szabadidős tevékenységekben található meg, amelyeket kedvvel és szívesen végzünk. A kérdőív 6 érdeklődési területet térképez fel, ez a tárgyias, elemző; alkotó, közösségi, szervező, megvalósító.(Mező K. Magiszter 13.évf.2.sz) Dr. Szilágyi Klára Munka-pályatanácsadás, mint professzió című könyvében Carl Bognart említi, akinek Munka Érdeklődés Kérdőíve már öt érdeklődéstípust tartalmaz, ezek a következők: irányító típus; újító típus; módszeres típus; tárgyias típus; szociális típus. (Szilágyi, 2015)

A pályaaorientációs csoportfoglalkozáson az érdeklődés hívó szavai: a szívesen teszem, vagy nem szívesen teszem kihelyezése fontos volt.

Korosztálynak megfelelően az érdeklődés feltárására különböző önértékelő eljárások használhatóak, ezek közül számos megtalálható a Nemzeti Pályaaorientációs Portálon

2.2 Képesség, mint személyiség jellemző

Szilágyi Klára Munka-pályatanácsadás, mint professzió című könyvében írt arról, hogy:” a hazai kutatóinkat több kérdés is foglalkoztatja a képességek fejlődésével kapcsolatban. „Az egyik az, hogy a különböző képességek eltérő ütemben fejlődnek, s így a szakmai képességek kialakulásának folyamatát kell megismernünk. Másrészt a képességek meghatározott, de egyénre jellemző életkorra érik el a személyiségre jellemző fejlettségi szintet”(Szilágyi, 2015 130 old).

A képesség velünk született, amely fejlesztés, gyakorlás hatására egyre magasabb szintet ér el. Hogy miért kell a képességekkel foglalkozni esetenként fejleszteni? A kérdésre adja a választ a következő néhány mondat, amit Dr. Szilágyi Klára írt le: „a pályák különbözősége eltérő képesség struktúrát kíván” (Szilágyi, 2015) és „ előfeltétele a pályán való sikeres helytállásnak, hiszen a képességek funkcionalitását a személyiség egésze, ezen belül a motiváció, beállítódás, érdeklődési irány stb. nagymértékben meghatározza” (Szilágyi, 2015 130 old)

Nagyon fontos, hogy a pályaválasztás előtt álló tanuló megismerje saját képességeit, amit aztán átfordíthat vagy párhuzamba állíthat az adott szakma elvárt képességeivel. A képesség hívó szavai: könnyű nekem vagy nehéz nekem.

A képesség feltárását önértékelő eljárások használata segíti, ilyen például: Általános Képességet Vizsgáló kérdőív, ami 16 éves kortól alkalmazható és a produkció felülete 9 képességterületre vonatkozó információt kér a kitöltőtől.

Tájélo-Képességek, ami a 12-16 éves korosztály számára ajánlható. Produkció felülete 7 képességterületet tartalmaz.

2.3 Érték, mint személyiség jellemző

Dr. Szilágyi Klára azt írta, hogy „az érték, az értékkel való kapcsolat meghatározott mind személyiségtulajdonságok által, mind társadalmi összefüggések alapján.” (Szilágyi, 2015 142.old)

Ezek az értékek meghatározzák a tevékenység irányát, a személyiség reakció módját oly módon, amelyeket a személyiség elfogad és ismer. Így az érték egyszerre lesz társadalmi meghatározottságú és személyes viszonyulása is van hozzá az egyénnek.” vagyis az érték jellege kettős: objektív és szubjektív, ami egyénenként eltérő. Az érték objektív jellegét befolyásolja például a haza, a környezetvédelem, a család is. A szubjektív értéket a személyes érzelmi viszonyulás, az érzelem befolyásolja. „Az érték vonatkozásában a tapasztalat azt fejezi ki, hogy a személyiségnek milyen ismeretei vannak az életben működő előnyben részesített értékekre vonatkozóan” (Szilágyi, 2015 142.old) tehát a tapasztalat létező értékeket közvetít az egyén számára. Az értékek tudatosítása fontos az identitás miatt, hogy megerősítse az önismeretet, az egyén önállóságát, valamint a munkához kapcsolódó értékek tisztázásában nyújt segítséget.

Az érték feltárás fontosságát erősíti meg Ludányi Ágnes is, aki szerint „az értékfeltárás célja felfedni azt a sajátos személyszintű feldolgozását az értékeknek, amelyek a csoporttagok kognitív struktúrájának elemei. További cél megtapasztalni, hogy az értékek mennyiben döntés befolyásolók, milyen orientáló erővel bírnak” (Ludányi, 2006) Az érték vizsgálatának szükségessége 1980-as években vált nyilvánvalóvá leginkább a pszichológia területén. Azonban hazai pályalélektan területén folytatott kutatások egyértelműen megfogalmazzák, hogy a pályaszocializációs folyamatok sikeressége összefügg a pályaválasztás minőségével és a pályaidentifikációs folyamatokat segítő képzésekkel.

A munkához kapcsolódó érték struktúrárt vizsgáló önértékelő eljárás Donald E. Super nevéhez fűződik. Produkció felülete eredetileg 15 értékkört fogalmazott meg, ami később 45-re bővült ki.

2.4 Munkamód, mint személyiség jellemző

Arra a kérdésre, hogy ki hogyan szeret dolgozni a munkamódban keresendő a válasz. Dr. Szilágyi Klára a Munka-pályatanácsadás, mint professzió című könyvében Csiszka szavaival írja le, hogy „A munkamód egy olyan összetett pszichológiai tulajdonságunk, amely a munka sajátosságaiból fakadó, a tárgyi és személyi körülményeiből következő egyéni megoldások összességén alapszik. A munkamódot nagymértékben meghatározza az egyén érzelmi viszonya a munka trágáéhoz és a munkamozzanatok gyakorlása során bekövetkezett öröm és elégedettség élménye.. A munkamód szoros kapcsolatban van a munkaerkölcssel és a hivatással, amelyek a pályalélektan meghatározó fogalmai” (Szilágyi, 2015 151 old) majd utal arra, hogy tanácsadás folyamatában egy egyszerűbb definíciót használnak a szakemberek „a munkamód olyan tulajdonságunk, amelyben megfogalmazzuk, hogyan szeretünk egy-egy feladatot megoldani” (Szilágyi 2015,153 old)

Az egyén munkamódja felnőtt korában végzett munka során kialakult személyiség jellemző. Változékonysága abban rejlik, hogy befolyásolja az egyén érzelmi viszonyulása a munkához. A munkamód alakulására hatással van az érdeklődés és az érték változékonysága is. A munkamód jellemzője lehet a munkatempó, ami lassú és gyors is lehet. „A gyors munkatempó gyakran társul gyors élettémphoz is. Előfordulhat azonban, hogy viszonylag lassú munkatempó jellemzi a személyiséget, annak ellenére, hogy eleven és gyorsabb a .pszichés tempója. A munkatempó fontos olyan munkakörben, ahol külső sürgetésnek van kitéve a dolgozó”-írja Dr. Szilágyi Klára (Szilágyi, 2015, 152 old)

A munkatempóhoz szorosan kapcsolódik a munka végzésének ritmusa, az önállóság, célszerűség, precizitás, pontosság, monotónia tűrés, gondosság. A munkamód hozzájárul ahhoz, hogy az ember az életpályáján sikeres és elégedett legyen.

A munkamód önértékelő eljárással szintén megismerhető, aminek produkció felülete a következő választási lehetőségeket adja meg röviden a hogyan szeretek dolgozni kérdésre: szabadban, szobában; kemény anyaggal, lágy anyaggal; nagyvonalú megoldások, aprólékos megoldások, szívesen kézzel, szívesen fejjel, sok mozgást igényel, kevés mozgást igényel. (Szilágyi, 2015, 154.old)

3. A serdülő kor Super életpálya elmélete alapján

Donald E. Super életpálya elmélete öt fő stádiumot különböztet meg, amelyek további kettő vagy három alfázisra oszlanak. Ez alapján az első fázis a növekedés stádiuma, amely születéstől 14 éves korig tart. A növekedés stádium három alfázisra oszlik: fantázia fázisa, érdeklődés fázisa, képességek fázisa. A képességek fázisa 13-14 éves korra esik. Ekkor a képességeknek egyre nagyobb jelentősége lesz azokban a tervekben, amelyek szakmai illetve pályaelképzeléseket jelentik. Tájékozódás történik a szakmai és szakképzési követelményekről. (Szilágyi K. 2015,68.old) A kutatás szempontjából 13-14 éves korosztály a növekedés stádiumába és ezen belül a puhatolódzás alfázisába tartozik.

A második stádium a felfedezés stádiuma. Ekkor a fiatal megpróbálja kipróbálni önmagát az iskolában, a szabadidőben és részidős elfoglaltságokban, illetve az itt megjelenő szerepekben. (Szilágyi K, 2015,68.old)

Három alfázisa van: puhatolódzási fázis, ami 15-17 éves korra tehető. Szilágyi Klára szerint ezt a szakaszt kísérleti jellegűnek is definiálhatjuk, ahol nem tartós választásokra kerül sor, és ezeket kipróbálhatja vagy fantáziában vagy valóságban a fiatal. A valóságos szerepeket itt a tanfolyamok, szakkörök, edzések, alkalmi munkavállalások jelentik illetve viták, megbeszélések. Ebben a fázisban konkrét módon megnyilvánulnak a személyes érdeklődések, képességek, a személyiség értékei, amelyek keresik a rendelkezésre álló lehetőségeket. (Szilágyi K. 2015,69.old) További alfázisok még az átállási vagy átmeneti fázis illetve a kipróbálás fázisa. Ezek a fázisok már a 18-24 éves korosztályt érintik.

A harmadik stádium a megállapodás stádiuma, amely 25-44 éves korosztályhoz köthető. A negyedik stádium a fenntartás stádiuma, amely a 45-64 éves korosztályt érinti, míg az ötödik stádium a hanyatlás stádiuma a 65 év felettieket érinti. (Szilágyi K. 2015,70.old)

3.1 Csoport jelenségek a gyermek és ifjúkorban

Dr. Buda Béla írja le, hogy „a szociálpszichológia és a társadalomtudományok az embert elsősorban környezeti meghatározottságú lénynek tekintik. Döntő fontosságú a szülők és a család hatása. Sajátos és újszerű az a mód, ahogyan a gyerekek és a serdülők a velük, egykorúakkal szemben viselkednek, ahogy azokkal kapcsolatba lépnek.” Úgy látja, hogy „a gyermekfejlődésében a csoportkapcsolatok nagyon lényeges szerepet játszanak. Ebben az a legfontosabb tényező, hogy e kapcsolatban a gyerekek a családtól többé-kevésbé függetlenül vannak benne.”(Dr. Buda,1988 187-188.old)

Vagyis a gyermek nagyobb mértékben képviseli saját magát. Az is fegyelemre méltó, hogy a szülőkapcsolat biztonságából való kilépés milyen fejlesztő élményként hat. Egyszerre vonzó, izgalmas, de félelmet keltő is. Dr. Buda Béla a csoport jelenségek vizsgálatakor azt is leírja, hogy a kortárs csoport egyszerre normaszabó és szabályalkotó a gyermek számára valamint lehetőséget is ad az önbemérés, az énkép tudatosítására. Ezek a jelenségek azért fontosak, mert a gyermek a csoportban kipróbálja, viszonyítja saját magát a másikkal.

4. A csoport

Csoportok meghatározásáról Vincsek Lilla Fókuszcsoport elméleti megfontolások és gyakorlati alkalmazás című könyvében azt írja le, hogy „a csoport két vagy több személyből áll akik: egy vagy több közös tulajdonsággal rendelkeznek, a tagok önmagukat mástól megkülönböztető egységként szemlélik. Bizonyos célok és érdekek pozitív kölcsönös összefüggésének tudata él a tagokban, A tagok interakcióban állnak egymással, és a tagok céljai egymást kölcsönösen feltételezik. E célok elérésére együttesen törekcszenek, normarendszer alakul ki, amely szabályozza és irányítja a tagok interakcióit. Valamint szabályok sora alakul ki, melyek mindegyike a tagok meghatározott tevékenységeit, kötelezettségeit és jogait feltételezi. (Vicsek L.2006,83.old)

A csoport létszám ideális esetben 12 fő, de a gyakorlat azt igazolja, hogy vannak ennél kisebb és nagyobb létszámú csoportok is, mint ahogy esetemben is előfordult.

A csoportot nagyon sok szempontból oszthatjuk fel.” Az elsődleges, primér csoportok kisebb létszámúak és magas az érzelmi kötődés-szintjük”-írja Dr. Teleki Béla, aki azt is megfogalmazza, hogy „a másodlagos, szekundér csoportok nagyobb létszámmal bírnak és a csoporttagok érzelmi kötődés egymáshoz lazább. Ilyenek a munkatársak, iskolai osztály”(Dr. Teleki, 2003, 80.old). Azonban a csoporttagok összegyűjtésével még nem alakul ki egy működőképes csoport. Dr. Teleki Béla szavait idézve „Minden embertömeg csoporttá fejlődhet”. (Dr. Teleki, 2003, 80.old) Ez egy folyamat, amelynek vannak lépcsői. „A csoportfejlődés első lépcsője a viharzás (storming), amikor igen erős a széthúzó erő és a feladatokat elhárító erő hatása. Második az alakulás (forming) szakasza, amikor a tagok rádöbbennek saját erejükre és az összetartozás előnyeire. A harmadik szakasz a szabályozás (norming), amikor közös és mindenki által elfogadható csoportszabályokat alkotnak. Végül a működés (performing) szakasz következik, amikor a csoport beérett és működőképes, halad a céljai felé” (Dr. Teleki, 2003,80.old)

4.1 Csoportfejlődésre vonatkozó elméletek

Dr. Szilágyi Klára azt írta, hogy a csoportfejlődést igen sok szerző elemezte. Ő említi Tuckmant, aki négy szintet határozott meg a csoport alakulásának folyamatában: „vizsgálódás és függőség, csoporton belüli konfliktus, csoportkohézió alakulása, funkcionális szerepvizonyok kialakulása.” Minden szakaszhoz tartozik egy feladat: „ az első szakaszban a tájékozódás és vizsgálódás a jellemző; második szakaszhoz az érzelmi válasz jellemző a feladatok követelményeire; a harmadik szakaszban a saját és társak problémáinak megbeszélése a jellemző és a társak személyes tulajdonságai adják a témát; a negyedik szakaszban a megértés és belátás kialakulása a jellemző.” (Szilágyi K. 2015, 221. old.)

4.2. Csoportmunka típusai

Több évtizeden át folyó munka eredménye lett, hogy kialakultak a csoportmunka típusai. Egyik ilyen a csoportos beszélgetés, mint problémadefiníció meghatározásának az eszköze. A csoportos beszélgetés a pályaorientációs munka egyik alapvető módszere- írja Dr.Szilágyi Klára. A módszer lényege, hogy egy probléma körre fókuszál, amit a csoporttagok vetnek fel. A csoportvezető feladata, hogy a felvetett problémát, témát egyeztesse a csoporttagokkal. Ő az a személy, aki a beszélgetést koordinálja. Meghatározott ideig tart egy beszélgetés, aminek keretét minden résztvevő ismer. A csoportvezető leginkább a csoporttagok gondolataiból táplálkozik, építi fel a kérdéseket, amik segítik a probléma körül járását.

Csoportos beszélgetés lépései: A beszélgetésbe résztvevők elhelyezése kör alakzatban. Csoportvezető bemutatkozását a tagok bemutatkozása követi és mindenki készíthet egy névjegykártyát, amin láthatóvá válik, hogy kit hogyan lehet szólítani.

A probléma megfogalmazásának elősegítése során a csoportvezető célok megfogalmazását kéri. Ez alapján kiderül, hogy a csoporttagok milyen célokkal érkeztek. Miután megtörténik, a célok csoportosítása kialakul a témadefiníció. A témához kapcsolódóan megindul az információ áramoltatása, amikor a csoportvezető felveti azt a kérdést, hogy kinek milyen érzései keletkeznek a témával kapcsolatban. A megoldási lehetőségek számbavétele a téma körül járása után lehetséges.

A második csoportmunka a csoportos foglalkozás, ami egy hosszabb ideig tartó, tematikára épülő foglalkozás sorozat. A tagok többnyire állandóak és a csoportfoglalkozás végéig együtt maradnak.

Ezek a foglalkozások információval szolgálnak, és van lehetőség arra, hogy a csoporttagok egymástól is tanuljanak. A tematikusság azt jelenti, hogy egy adott információ mennyiséget kell feldolgozni. Résztvevők involválódnak, bevonódnak, személyes élmény és tapasztalat keletkezik. A csoportvezető a foglalkozásokat a tematika szerint előkészíti, így minden foglalkozásnak forgatókönyve van, amit a csoport igényének megfelelően változtathat is. A csoport ideális létszám a 12-15 fő.

4.3 Strukturált csoportfoglalkozás

A strukturált csoportfoglalkozást a kutatások során alakította ki Dr. Szilágya Klára és társai, ami szerintük jól alkalmazható a munka-pályatanácsadásban. Szerintük ez egy új, korszerű változata a csoportos tanácsadásnak és alkalmas a pályaválasztási tanácsadás iskolában történő lebonyolítására.

A strukturált csoport foglalkozás általában 5 elemet tartalmaz.

Hangulatteremtés: „A hangulatteremtésre bármely nyitó játék alkalmas- írja Ludányi Ágnes és szerinte a funkciója nem vezethető le a játék tartalmából, az igazi funkció az, hogy a tagok megérkezzenek a csoportba” (Ludányi, 2006, 129 old) Azonban információval szolgál arról, hogy milyen hangulatban vannak a csoporttagok és mennyire motiváltak a foglalkozásra.

A célkitűzést sajátosan a programhoz kell igazítani, és alkalmanként csak egy bizonyos célt kell megfogalmazni.

A munka fázis vagyis az ismeretátadás szakaszában adott témát dolgozzuk fel.

Személyeshozamok kapcsán azokat az élményeket kell összegezni, amelyekből a tagok önismereti tapasztalatot vonhatnak le.

A következő foglalkozás előkészítésére az adott foglalkozás végén kerül sor, amikor felkészítjük a csoportot arra, hogy mivel fogunk foglalkozni.

Záró körben megtörténik a csoportzárása.

A strukturált csoportfoglalkozáson alkalmazható feladattípusok lehetnek a teljesség igénye nélkül például: gyűjtés, csoportosítás, párosítás, rangsorolás, mondatbefejezés, összehasonlítás, szövegfeldolgozás, stb (Szilágyi, 2015, 229 old)

5. Kutatás leírása

Az általam végzett kutatás célja megvizsgálni azt, hogy mi játszik szerepet abban, hogy ha egy gyermek nem teljesíti a tankötelezettségét illetve, hogy az önismeret bővítése ösztönözheti őket annak teljesítésében. A kutatás módszerének a pályaaorientációs csoportfoglalkozást és fókuszcsoportos interjút választottam.

A strukturált csoportfoglalkozásba és a csoportos interjúba két hetedikes osztályt vontam be. Egy-egy osztályban 6x45 percet tölthettem. Az idő rövidsége meghatározta a foglalkozások ütemét a feladatok feldolgozását. A két osztályban „A” 17 fő és a „B” 12 fő összesen 29 gyermek volt. Előfordult, hogy volt hiányzó, így nekik a következő alkalommal röviden ismertettem az előző foglalkozáson történteket.

A tematika alapján a pályaaorientációs csoportfoglalkozás öt alkalommal valósult meg és a hatodik alkalom volt a csoportos interjú.

A tematikában felhasznált feladattípusok a következők voltak: gyűjtés, rangsorolás, összehasonlítás, érdeklődés és képesség feltárásához használt önértékelő eljárások és egyéb feladatlapok, amelyek például az aktuális hangulat kifejezéséhez vagy éppen a jövőbeli tervek ábrázolásához voltak szükségesek. A munkamódszernek az egyéni, páros és kiscsoportos formát választottam.

5.1 Célcsoport sajátosságai

Ez a rész röviden érinti a strukturált csoportfoglalkozáson résztvevő célcsoport sajátosságait, A sajátosság alatt azokat az információkat értem, amelyeket a pedagógusoktól származnak. A csoportfoglalkozásban érintett két osztály nevezzük „A” és „B” osztálynak, tagjai mindnyájan hetedikesek, vagyis az említett 13-14 éves korosztályba tartoznak, akik a pubertárs kor sajátosságaival is küzdenek. További információ az, hogy az „A” osztály sport tagozatos, míg a „B” osztály olyan gyermekekből áll, akik SNI vagy BTM minősítéssel rendelkeznek. A sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési-tanulási-magatartási nehézséggel küzdő tanulókról

a Pedagógiai Szakszolgálatok vizsgálatokat követően elkészítik a szakértői véleményüket, amelyek alapján a gyermek különböző kedvezményeket, fejlesztéseket kaphat az oktatási intézményekben, vagyis különleges bánásmódban kell részesíteni. Az is fontos információ, hogy különbségek mutatkoznak a családi háttérben. Az „A” osztály tanulói támogató szülőkkel, rendezett családi háttérrel rendelkeznek ezzel szemben a „B” osztály tanulói hátrányosabb helyzetben lévő családokból érkeznek. A hátrányos helyzet alatt az egyik szülő elvesztését, alul iskolázott szülőket, a szülői támasz hiányát értek. Diplomadolgozatom következő részében a kutatást mutatom be.

5.2 A kutatás hipotézisei

1. Inkább iskolai motivátlanság az oka a tankötelezettség mulasztásnak, mint kortárs csoport általi befolyásolás.

2. A tanulók személyiség jellemzőinek, mint érdeklődés és képességek megismerése motiválttá teheti a tankötelezettség teljesítésében.

6. Kutatás ismertetése

A pályaorientációs csoportfoglalkozás párhuzamosan két hetedikes osztályban zajlott 5x 45 percben iskolai körülmények között és minden alkalommal a hetedik órában. A strukturált csoport foglalkozások során igyekeztem intenzívvé tenni az alkalmakat. A szemléltető eszközöket saját magam készítettem és vittem el a foglalkozásokra. A pályaorientációs csoportfoglalkozás célja a tanulók érdeklődésének és képességének feltárása. Minden alkalommal kihelyeztem az érdeklődés és képesség hívó szavait valamint a megalkotott és elfogadott csoport szabályt is.

Nehezítő körülményt a hetedik óra és a 45 perc jelentette. A hetedik órára a tanulók nagyon elfáradtak és nehezen tudtak koncentrálni. Fontos megemlítenem, hogy az idő rövidege miatt az önértékelő eljárások kiértékelését én végeztem el, azonban az eredmények ismertetése, a visszacsatolás minden esetben a következő alkalommal valósult meg.

Mindkét osztályban a tanulók ismerték egymást, de ettől függetlenül fontosnak tartottam a bemutatkozást. A bemutatkozást az elkészített névjegykártya segítette. A csoportszabály alkotás viszonylag könnyen ment, de a betartása annál nehezebbnek bizonyult. A diplomadolgozatomban csak azokat a feladatokat emelem ki, amelyek a pályaorientáció szempontjából relevánsak.

Alkalom	Cél	Kulcs szavak	Feladatok
1.	Csoportfoglalkozás keretének a rögzítése. Információnyújtás az érdeklődésről, képességről	Csoportszabály , érdeklődés, képesség, információ	Névjegy kártyakészítés. Pályák gyűjtése, csoportszabály alkotás, Érdeklődés, képesség feltárása, információnyújtás a pályákról. Kedvelt tevékenység gyűjtése. A táblázatban szereplő állítások értékelése 1-5-ig. Szavazás kéz felnyújtással. Egy jó óra a kedvenc tanároddal vagy haveroddal lógni a parkban. Az érdeklődés kérdőív kitöltése.

1.ábra Tematika 1. alkalom, saját szerkesztés

Első alkalommal feladat volt a pályák összegyűjtése, ehhez az osztályt kiscsoportokra bontottam. A létrejött kiscsoportokban végezték el a feladatot. Miután a feladat végzés befejeződött a kiscsoportok az összegyűjtött pályákat a táblára is kihelyezték. A kihelyezés célja az volt, hogy az osztály számára látható legyen a pályák sokasága. Az idő rövidege miatt a pályák összeszámolása és ismertetése a következő alkalommal valósult meg.

Az alábbi táblázat (2. ábra) azt mutatja meg, hogy hány pályát tudtak összegyűjteni. Fontosnak tartom megemlíteni, hogy az „A” osztály a sport tagozatos és a „B” osztály az SNI és BTM nehézségekkel küzdő osztály. A különbségek ellenére a „B” osztály csak 8 pályával gyűjtött kevesebbet, mint az „A” osztály.

Pályák összegyűjtése

Osztály	Pályák száma
„A” osztály	70 darab
„B” osztály	62 darab

2. ábra Pályák összegyűjtése, saját szerkesztés

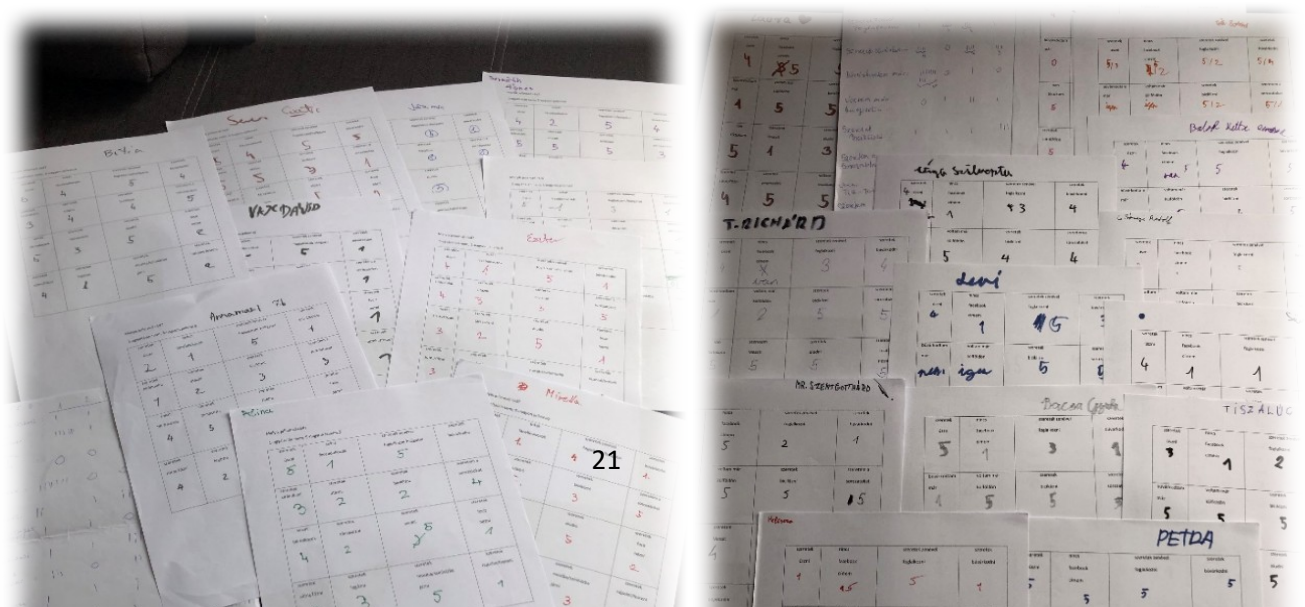
Az összegyűjtött pályák között voltak átfedések, vagyis ugyanazokat írta fel mindkét osztály ilyen volt például az influenzszer, kozmetikus, informatikus, pék, stb.

A két osztály pályagyűjteményét mutatja be a 3. ábrán szereplő fotó

3.ábra „A” és „B” osztály pályagyűjteménye

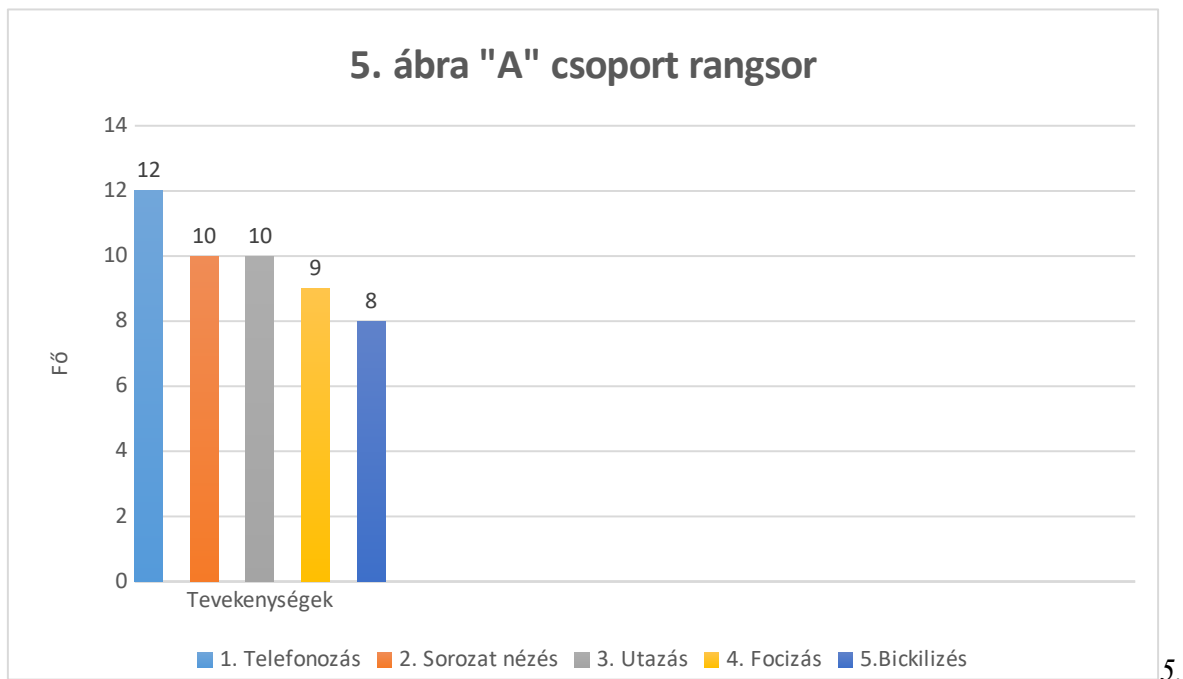
A téma szempontjából fontos feladat volt a kedvelt tevékenységek összegyűjtése (4.ábra), ami egyéni feladat végzés keretében valósult meg majd felállításra került a csoportrangsor.

4. ábra kedvelt tevékenységek

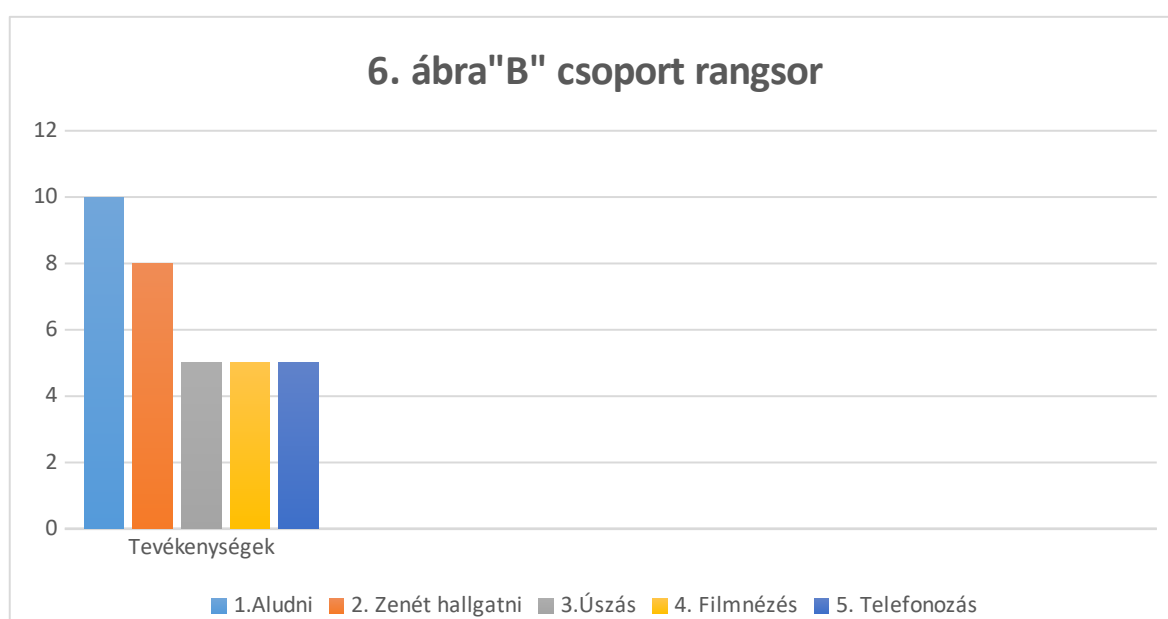
Az oszlop diagram (5. ábra) az „A” osztály első öt kedvelt tevékenységét mutatja meg

5. ábra saját szerkesztés

„A” csoport kedvelt tevékenységei: (kategória)telefonozás, sorozat nézés/filmnézés, utazás, focizás, biciklizés. „B” csoport kedvelt tevékenységei: alvás, zene hallgatás, úszás, filmnézés/sorozat nézés, telefonozás, ez a második oszlop diagramban jelenik meg.

A diagram (6. ábra) az osztály első öt kedvelt tevékenységét ábrázolja.

6.

ábra saját szerkesztés

Alkalom	Cél	Kulcs szavak	Feladatok
2.	Az összegyűjtött pályák kiértékelésének ismertetése. Tájéoló érdeklődés kérdőív kitöltése.	Összesítés, Érdeklődés, Információ	Amerikából jött két ember... Visszacsatolás az első alkalomra. Összegyűjtött pályák ismertetése. Tájéoló érdeklődés kérdőív kitöltése. Tájéoló érdeklődés kérdőív kitöltése, kiértékelése. Hogy éreztétek magatokat?

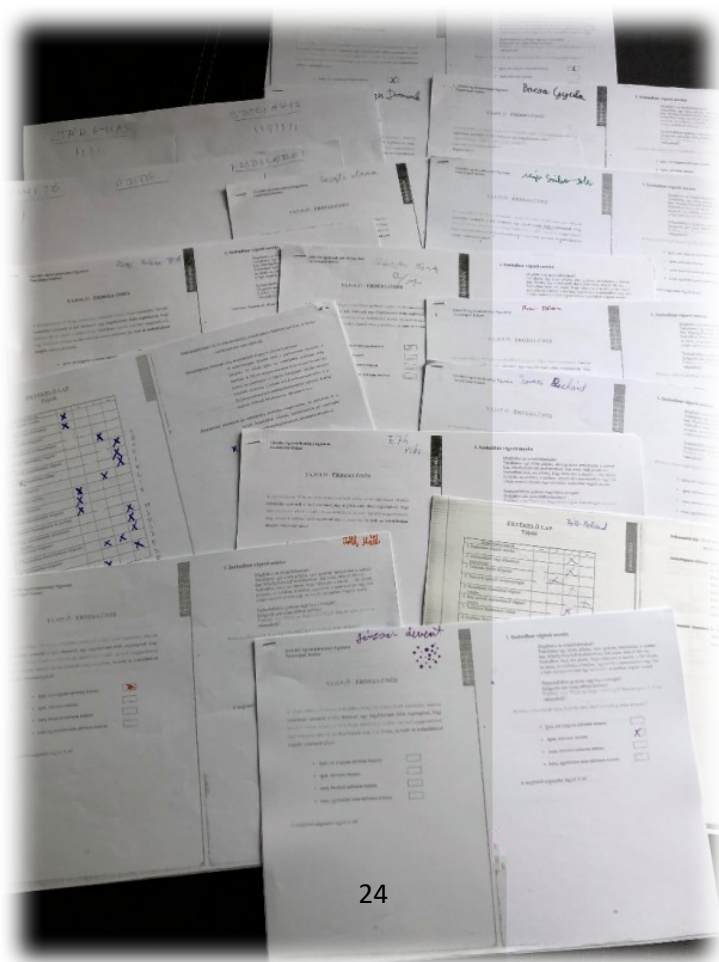
			<p>Kérdés megválaszolása.</p> <p>A következő alkalom témája a képesség, mint személyiség jellemző.</p>
--	--	--	--

7.ábra Tematika 2. alkalom, saját szerkesztés

A második alkalommal az Amerikából jött két ember című feladat adta meg az alap hangulatot. A feladatot önként jelentkező párok végezték el. A párosnak el kellett mutogatni azt a foglalkozást, amit a csoport által összegyűjtött foglalkozások közül választottak.

Ennek a változtatásnak a célja az első és második alkalom összekapcsolása volt.

Az ismeret feldolgozás során a tanulók a Tájéoló érdeklődés önértékelő eljárást (8. ábra), mint kérdőívet töltötték ki. A kitöltés egyéni feladatvégzés volt. Az értelmezési útmutató alapján az érdeklődés struktúra megismerése, az elutasított és a vállalt érdeklődési irányokat mutatja meg. Az értékeléseket minden tanuló önállóan tette meg. A kiértékelést követően a vállalt érdeklődési irányokat párhuzamba állítottuk a várható érdeklődés típusokkal. Ezzel az volt a cél, hogy a tanulók számára megmutatható legyen a vállalt érdeklődési irányból milyen érdeklődés típusú válhat az egyén.

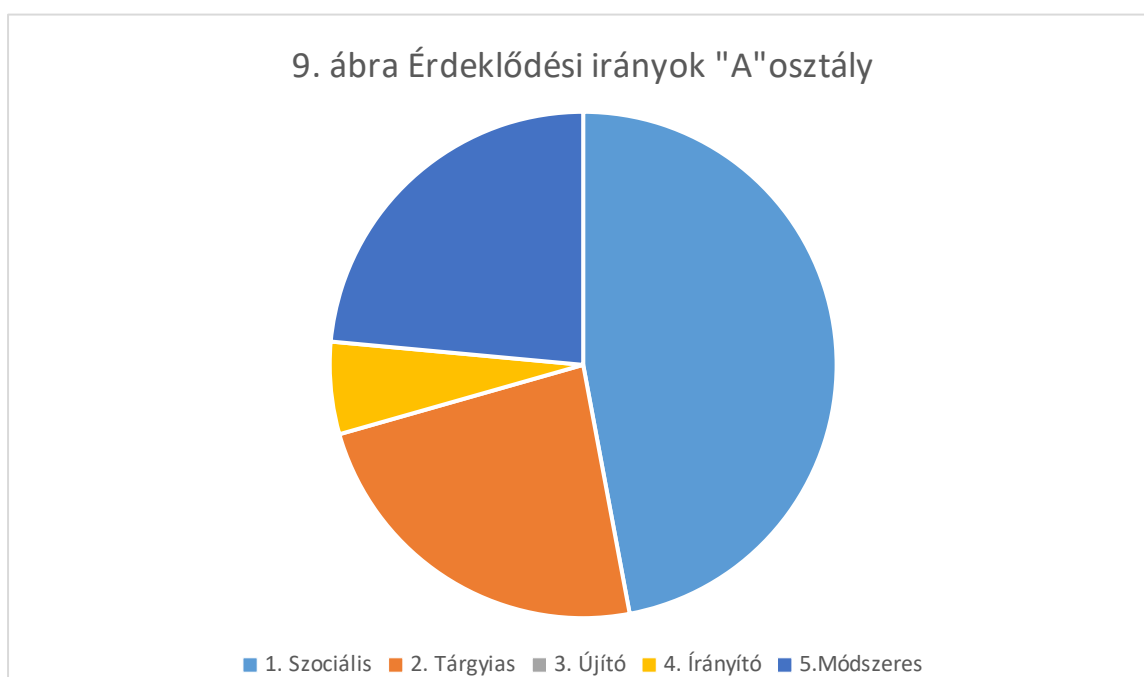

8. ábra Tájékozó érdeklődés kérdőívek

Ezek alapján az „A” csoport várható érdeklődés típusai a következők. 14 fő töltötte ki és a legtöbb tanulót, 8 főt a szociális érdeklődési irány jellemzett. A tárgyias érdeklődés irány 4 főre volt jellemző.

Irányító érdeklődési irány és a módszeres érdeklődési irány 1-1 főre volt jellemző. Az újító érdeklődési típus nem volt jellemző a csoportra.

Az alábbi kördiagram (9. ábra) ezt az eloszlást szemlélteti.

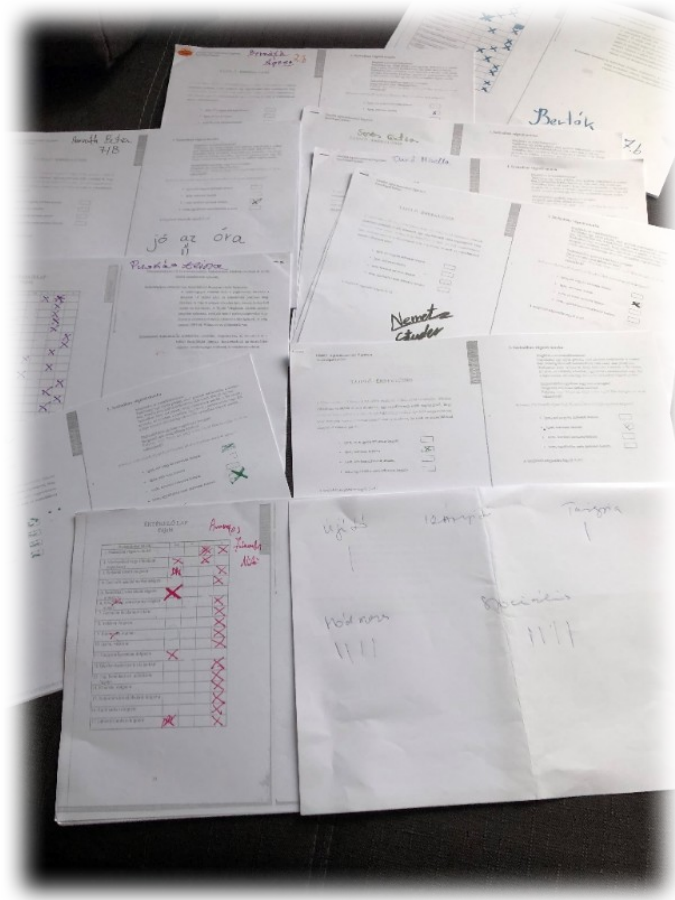
9. ábra Érdeklődési irányok „A” osztály saját szerkesztés

A foglalkozás során kérdéseket tettem fel, ami arra vonatkozott, hogy mit gondolnak mi az oka annak, ha valaki nem jár iskolába? A rövid beszélgetés alatt több vélemény is megfogalmazódott, amelyek szerint az ok lehet: pl: nincs kedve bemenni, beteg, iskolai probléma, családi problémák. Újabb kérdés vetődött fel, ami arra irányult, hogy ha választaniuk kellene egy jó óra a kedvenc tanárral vagy haveróddal lógni a parkban melyiket választanák. A tanulók közül 3 fő választaná, hogy részt vesz az órán. Ők a választást azzal indokolták, hogy nem akarnak a tananyag pótlásával időt tölteni, inkább megjelennek az órán. Ezzel szemben a jelenlévő 14 fő közül 11 viszont a lógást választaná.

Indokaikban a barát, haver jelentősége, fontossága volt kiemelkedő. Kommunikációjukat lazaság, könnyed megfogalmazás jellemezte.

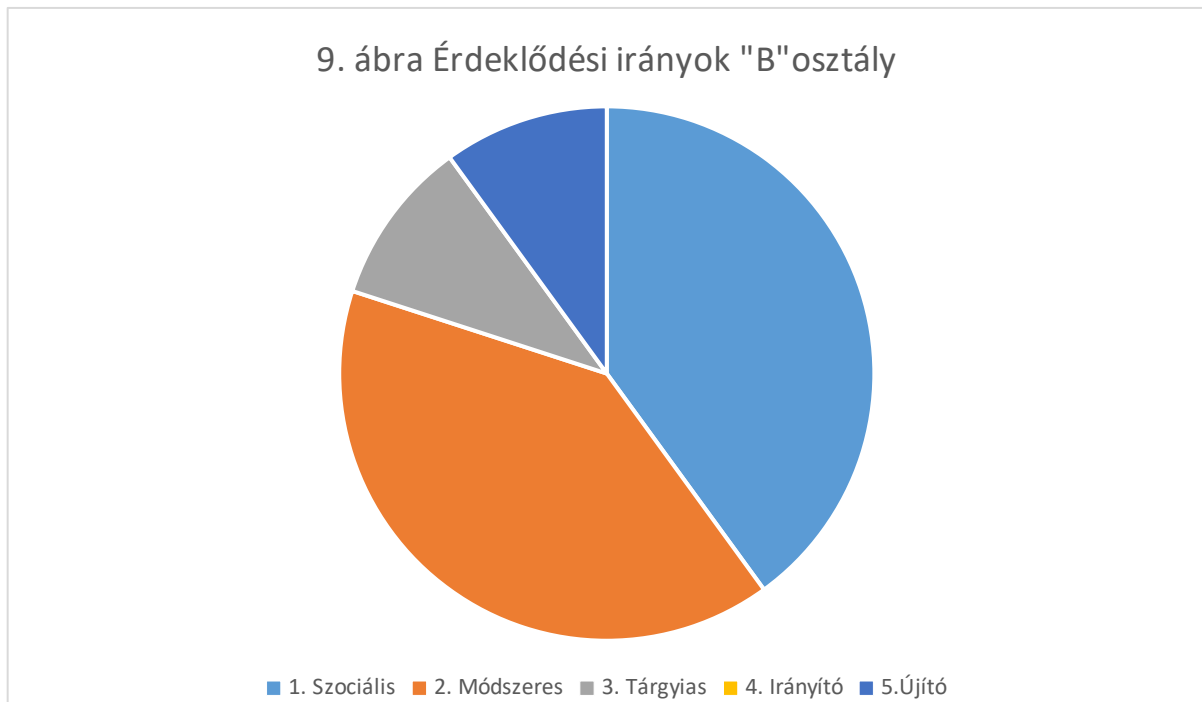
Mindkét osztályban sikert ért el az Amerikából jött két ember, mint hangulatkeltő játék. Nem okozott gondot, hogy az osztály által összegyűjtött foglalkozásokból kellett választani, majd elmutogatni.

A Tájéoló érdeklődés önértékelő eljárás (10. ábra), mint kérdőív kitöltésre került a „B” osztályban is. Tízen töltötték ki, akik közül 4 fő szociális érdeklődési irányú, 4 fő módszeres érdeklődési irányú, tárgyias és újtó egy-egy fő volt, míg irányító érdeklődési irányt senki nem mutatott.

10. ábra Tájéoló érdeklődés kérdőív „B” osztály

Az 11. ábra szemlélteti a „B” osztály érdeklődési irányának az eloszlását.

11. ábra Érdeklődési irányok „B” osztály

Ebben az osztályban is feltettem azt a kérdést, hogy mit gondolnak mi az oka annak, ha valaki nem jár iskolába? Szerintük az ok lehet: pl: nincs kedve bemenni, betegség, beszél az anyukájával, hogy ne menjen be, kitalál rosszul. Újabb kérdésem arra irányult, hogy ha választaniuk kellene egy jó óra a kedvenc tanárral vagy haveroddal lógni a parkban melyiket választanák. A tanulók közül 2 fő választaná, hogy részt venne az órán. Ők azzal indokolták a választ, hogy nem akarnak a tananyagot pótolni. Ezzel szemben nyolcan viszont a lógást választanák, ennek hangot is adtak. Indokaikban szintén a barát, haver jelentősége, fontossága volt kiemelkedő.

Alkalom	Cél	Kulcs szavak	Feladatok
3.	Információnyújtás a képességről.	Képesség, információ	<p>Fülletnős játék. Két igaz egy hamis állítás.</p> <p>Képesség, kulcskéességek fogalmának tisztázása.</p> <p>Öt ujj feladat „Miben vagyok ügyes? Mi megy könnyen? Miben vagyok jó?</p> <p>Ország-város játék leírása alapján Szakma Tevékenység Eszköz Anyag Képesség megválaszolása.</p> <p>Hogy éreztem magam? Kérdés megválaszolásával.</p> <p>A képesség kérdőív kitöltése.</p>

12.ábra Tematika 3. alkalom, saját szerkesztés

A harmadik alkalomnál már a képességre helyeződött át a hangsúly. Két fontos feladatot emelnék ki ehhez kapcsolódóan. Az egyik az Öt ujj című feladat (13. ábra). Egyéni feladat végzés keretében a tanulók azt az instrukciót kapták, hogy rajzolják körbe a kezüket. Majd írjanak be öt pozitív tulajdonságot magukról vagy olyan dolgot, amiben jók.

A kapott feladaton a gyerekek elgondolkodtak. A feladat megoldását kérdésekkel segítettem elő, mint például: Mit szeretsz csinálni? Erre az egyik lány azt felelte, hogy ő jól táncol, így azt kezdtük el elemezni, hogy mi szükséges ahhoz, hogy valaki jól táncoljon. Felmerült a

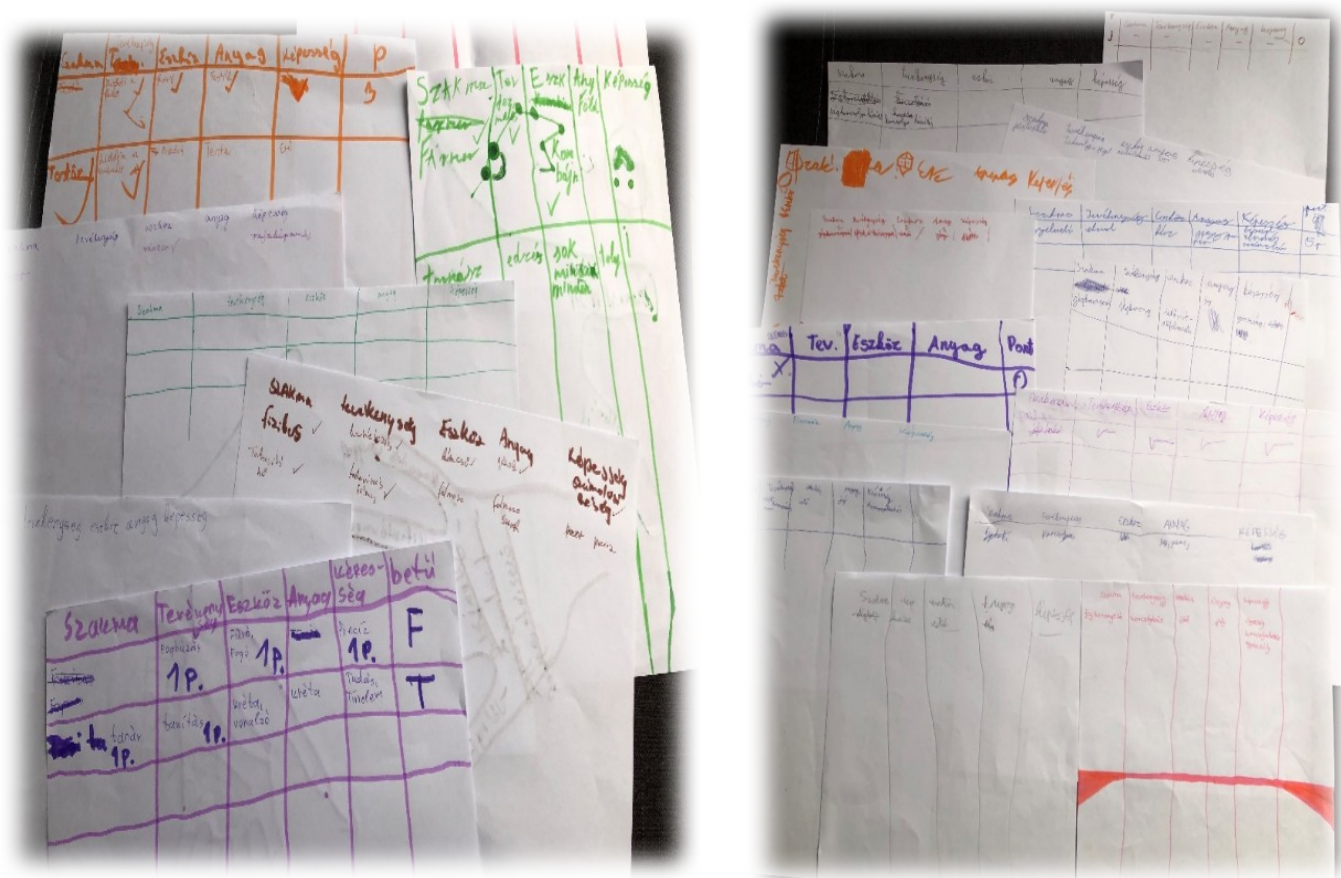
rugalmasság, kreativitás, fizikai teherbírás, szorgalom, így ennek hatására már könnyedén meg tudta oldani a feladatot.

További segítségként újabb kérdéseket tettem fel, mint például: volt-e iskolai rendezvény, aminek lebonyolításában volt feladata vagy otthon a szülei rábíztak-e egy-egy feladatot? Kapott-e az elvégzett feladatról visszajelzést, akár minősítést? A tapasztalat azt mutatta, hogy segítség nélkül a tanulók nem tudták megfogalmazni azt, hogy miben jók.

13. ábra "A" é „B” osztály Öt ujj feladata

A másik feladat, amit kiemelnék az a mindenki által ismert Ország-város című játék. Ezt módosítottam oly módon, hogy Szakmák, Tevékenység, Eszköz, Anyag, Képesség kategóriák kerültek megnevezésre (14.ábra). A játék menete továbbiakban ugyan úgy zajlott, mint az eredeti játéknál. Az idő rövideje miatt azonban mindkét osztályban csak két kört tudunk lejátszani. A táblára is felkerült a kiválasztott betűvel a megnevezett szakma, tevékenység, eszköz, anyag, képesség is.

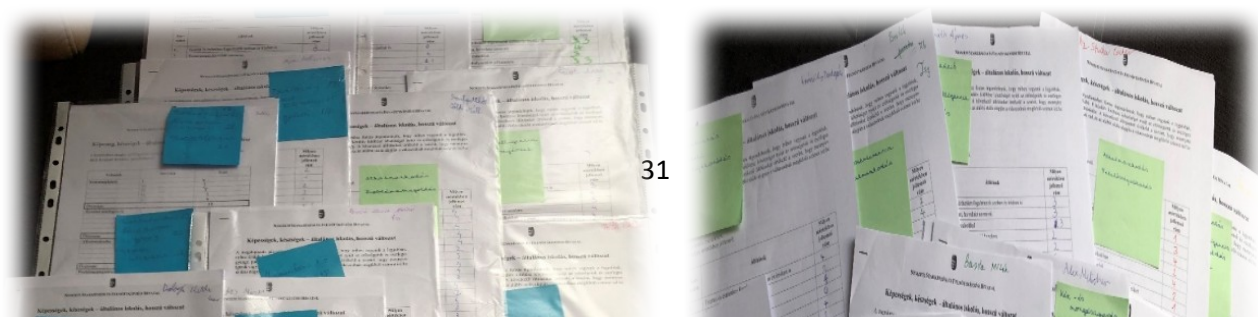
14.ábra „A” és „B” osztály Szakmák, tevékenységek, eszköz, anyag, képesség

Alkalmom	Cél	Kulcs szavak	Feladatok
4.	Információnyújtás a képességről.	Képesség, információ	Emotikont választás, amely leginkább jellemző a hangulatodra. Képesség feltárása kérdőív segítségével. A Képességek, készségek általános iskolások számára kidolgozott hosszú változat kitöltése Hogy éreztem magam? Kérdés megválaszolásával. A képesség kérdőív kiértékelésének ismertetése.

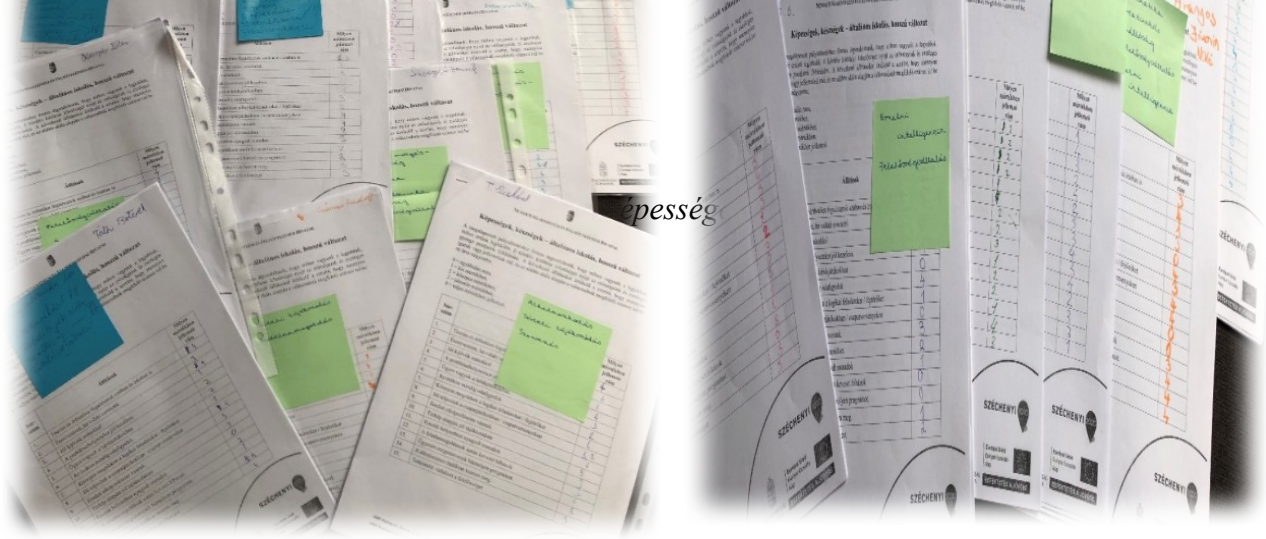
15. ábra Tematika 4. alkalom, saját szerkesztés

A negyedik alkalommal a hangulatkeltést követően mindkét osztályban a Képességek, készségek-általános iskolás, hosszú változat önértékelő eljárást töltötték ki a gyerekek (16. ábra). Ezt az önértékelő eljárást a Nemzeti Pályaorientációs Portálról töltöttem le és nyomtattam ki. Ez egy hosszú változat, ami 75 állítást tartalmazott. Értékelése 0-4-ig terjedő skálán valósult meg, ahol a 0=egyáltalán nem jellemző; 1=kismértékben jellemző; 2=közepes mértékben jellemző; 3= jelentős mértékben jellemző; 4= teljes mértékben jellemző. Ezt a negyedik alkalmat mindkét osztályban ennek kitöltésére használtuk fel. Kiértékelése bonyolultsága miatt rám hárult.

A kiértékelés során egy papírlapra ráírtam a kapott pontok alapján mindenkinek az első három képességét. Az összesített pontokhoz szöveges értékelés is társult.

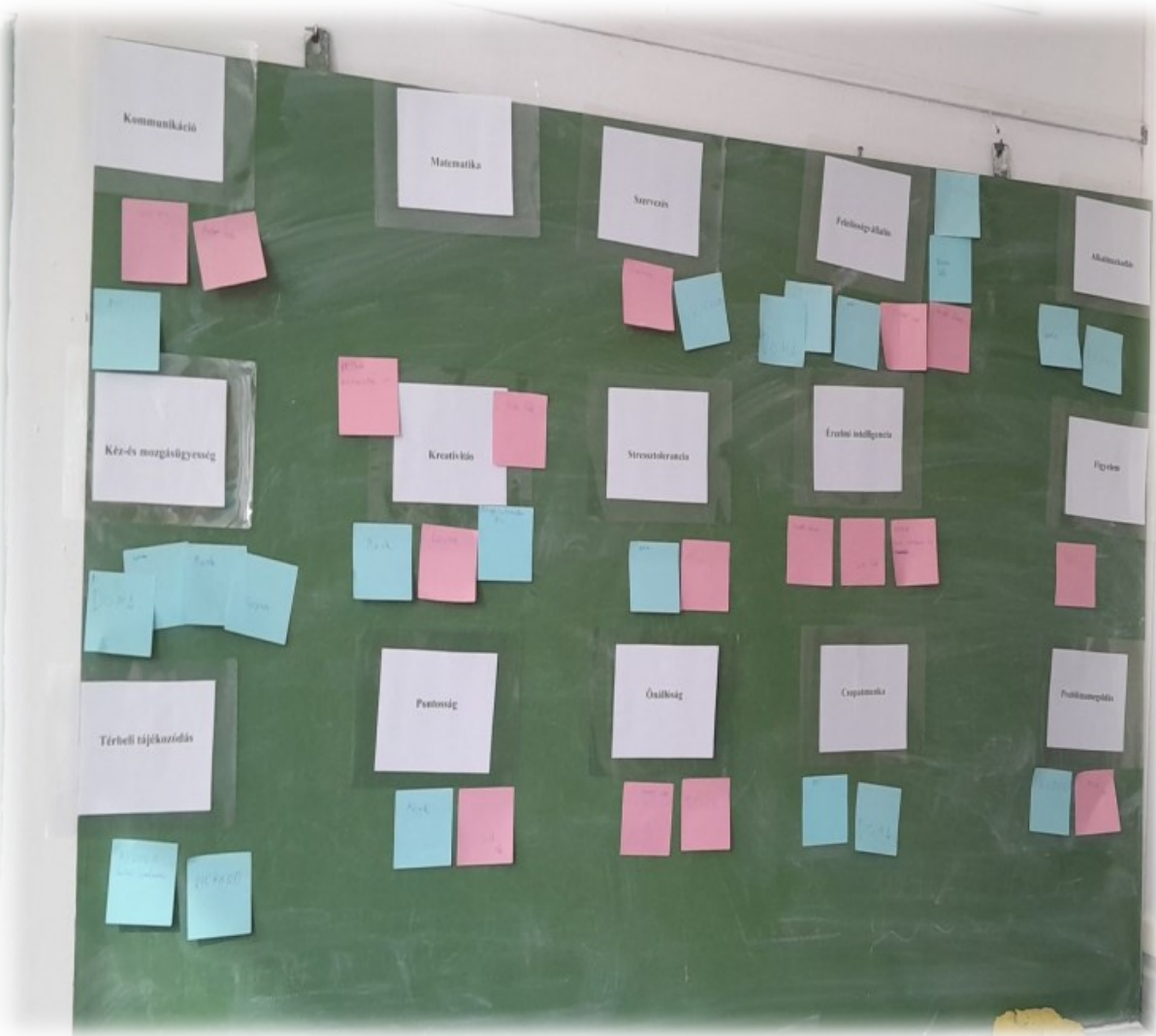
Alkalom	Cél	Kulcs szavak	Feladatok
5.	<p>A kitöltött kérdőívek kiértékelésének ismertetése,</p> <p>Képesség térkép felállítása.</p> <p>Tájékoztatás a csoportos interjúról.</p>	<p>Képesség,</p> <p>képesség térkép információ</p>	<p>Dixit kártyával hangulat kifejezés.</p> <p>Képesség kérdőív kiértékelésének ismertetése.</p> <p>Képesség térkép felállítása. Elégedettségi kérdőív kitöltése.</p> <p>A képesség térkép felállítása egy tükörtartás, pozitív visszacsatolás arra vonatkozóan, hogy kinek mi az erőssége, az osztály miben jó.</p>

			Ajándék című feladattal.
--	--	--	--------------------------

17. ábra Tematika 5. alkalom, saját szerkesztés

Az ötödik alkalommal mindkét osztályban visszaosztásra kerültek a kiértékelt kérdőívek, a kapott pontok alapján rajta az első három képesség megnevezésével. A visszaosztást követően mindenkiel átbeszéltük a szöveges értékelést is. A következő lépésként felállítottuk az osztályok képesség térképét a következők szerint: a táblára kihelyezett képességek alá a kapott eredményeik alapján el kellett helyezniük a neveiket.

„A” osztály képesség térképe

18. ábra „A” osztály képességtérképe

„B” osztály képesség térkép

19. ábra „B” osztály képesség térképe

Készítettem egy elégedettségi kérdőívet, amelynek kitöltésével szerettem volna visszajelzést kapni a csoportfoglalkozásról. A két osztályból összesen 25 fő töltötte ki. A felhasznált feladatok közül Az Amerikából jött két ember című játékot 13 főnek tetszett a legjobban.

Ezt követte az Szakmák, tevékenységek, anyag, eszköz, képesség c. feladat ami, 8 főnek tetszett, majd a harmadik kedvelt feladat a Füllentős hangulatkeltő játék volt, amit 4 fő választott első helyre. A Tájéoló érdeklődés kérdőív 16 főnek tetszett a legjobban, míg a Képességek, készségek kérdőívet 9 fő sorolta az első helyre.

Arra a kérdésre, hogy mennyire szívesen vettél részt a feladatok elvégzésében? 20 fő válaszolta azt, hogy szívesen vett részt, míg 5 fő válaszolta azt, hogy nem szívesen vett részt a csoportfoglalkozáson.

Arra a kérdésre, hogy milyen volt mások előtt beszélni 4 fő válaszolta, hogy nagyon nehéz volt, 3 fő válaszolta, hogy nehéz volt; 8 fő válaszolta azt, hogy könnyen ment; 10 fő válaszolta azt, hogy nagyon könnyen ment. A következő kérdés arra irányult, hogy az egyéni feladatvégzés könnyebb volt-e, amire a válaszadók közül 16 fő válaszolta azt, hogy igen ezzel szemben 9 főnek ez nehézséget jelentett. Számomra a csoporttal együtt végezni a feladatot nehezen ment? Kérdésre 16 fő válaszolta azt, hogy igen. A felhasznált eszközök 22 főnek tetszett, de akadt olyan, akinek nem. A megkérdezettek közül 20 fő volt az, aki szívesen részt venne egy újabb csoportfoglalkozáson.

Végezetül az Ajándék című feladattal zártuk a csoportfoglalkozást.

7. Fókuszcsoportos interjú

Fókuszcsoportos interjú, a másik módszer, amellyel dolgoztam a kutatásom során. Ez a módszer, a kérdőíves módszerrel ellentétben, részletesebben, mélyebben tér rá a kérdések mentén a témára. Az egyéni interjúval szemben, a csoportos interjúnak az az előnye, hogy a kérdésekre a válaszadók saját gondolataikat is hozzá tehetik, illetve kapcsolódhatnak a másik gondolat menetéhez. A fókuszcsoportokat sokan többféleképpen definiálták, de Vicsek Lilla szerint ezekben a definíciókban van egy közös elem, amely szerint a fókuszcsoport „egy olyan kutatási módszert jelent, amelynek során az adatok úgy keletkeznek, hogy a kutatás alanyai csoportosan kommunikálnak az adott témáról” (Vicsek, 2006, 16 old) A fókuszcsoport adott helyszínen és időkeretben zajlik.

A fókuszcsoportos beszélgetés sajátossága, hogy a csoporttagok a megadott kérdésekre válaszoljanak, de az is egy sajátossága, hogy megengedhető, hogy vitahelyzetek alakuljanak ki, illetve hogy nem csak az adott kérdéstről beszélgethessünk, hanem a hozzá tartozó témakört is legyen lehetőségük behozni. A moderátor feladata, hogy a kérdések során, a csoporttagok a beszélgetés közben, ne térjenek el teljesen a témától. Fontos feladat ezen kívül, hogy az interjú során kapott válaszokból, kiszűrje a moderátor, hogy mik azok a gondolatok, amik a kutatási témához kapcsolódnak. (Vicsek, 2006)

A 45 perces tanóra rövideje miatt nem sikerült minden kérdésről beszélni, azt megválaszolni.

A kérdések a következők voltak:

1=Mi a véleményetek arról, ha valaki nem szívesen jár be az iskolába?

2=Mit gondoltok, mi lehet az oka annak, ha valaki nem akar tanulni?

3=Mi a következménye annak, hogy ha nem jársz iskolába?

4=Ha nincs, kedved tanulni mivel veszed rá magad?

5=Mi véleményetek az órai anyag bemutatásáról?

6=Manapság mitől lesz érdekes egy iskolai tanóra

7=Szerintetek egy jó óra a kedvenc tanároddal vonzóbb, mint egy haveroddal a lógni parkban vagy plázában?

8=Szívesebben tanulsz azt, amiben úgy gondolod, hogy jó vagy?

9=Könnyebben tanulsz meg azt, ami érdekel téged?

10=Szívesen jársz be azokra az órára, amelyikből tudod, hogy jók a jegyeid?

11=Emlékeztetek kitöltöttétek a képesség kérdőívet, kiértékeltek és láthattátok a legerősebbeket a papírlapokon. Ezek az erősségek növelik a kedveteket abban, hogy jobban tanuljatok?

A beszélgetést a két hetedikes osztállyal végeztem, iskolai körülmények között 45 percen. Az idő rövideje negatívan befolyásolta, hátráltatta a témában való elmerülést. Nehezítő körülményként hatott, hogy továbbra is a hetedik óra állt rendelkezésre. A moderátort ismerték. Az interjú résztvevői egyben a strukturált csoportfoglalkozás résztvevői is voltak.

7.1 A fókuszcsoporthoz tartozó interjú vázlata:

A fókuszcsoporthoz interjú mindkét osztályban megvalósult. Jellemzőek voltak a rövid válaszok. Hangfelvétel helyett a jegyzetelést választottam, amely segítség volt számomra az információs anyag feldolgozása során. A titoktartást vállaltam valamint azt, hogy a válaszadók nem lesznek beazonosíthatók. A hozzájárulásuk után tájékoztattam őket a kutatási témámról, illetve a beszélgetés céljáról és időtartamáról. A következőkben pedig ismertetni fogom azokat az eredményeket, amelyeket a beszélgetés során leszártam a csoporttagok válaszaiból. Az „A” és a „B” osztály létszáma a csoportos interjú napján sem volt teljes, mindig volt hiányzó.

Mi a véleményetek arról, ha valaki nem szívesen jár be az iskolába?

A sport tagozatos osztályba járó válaszadó tanulók közül 10 fő fejezte ki azt, hogy elfogadható számára, ha valaki nem szívesen megy be az iskolába. Ők is megfogalmazták nézeteiket, amelyek szerint „én sem járok szívesen, de mégis bejövök a suliba” Azt is megfogalmazták, hogy „ha tehetnék, nem járnának be” Ezzel szemben 3 fő válaszolta azt, hogy nem ért egyet azokkal, akik nem járnak be az iskolába, mert szerintük sokkal több időt kell tölteni azzal, hogy a tananyagot be tudják pótolni, vagyis nem éri meg hiányozni. Két fő volt, aki véleményét nem szeretne volna elmondani, a válaszadástól tartózkodott. Kifejezték azt is, hogy szívesen cselekednének így ők is, de a következményektől tartanak.

Ugyan erre a kérdésre a „B” osztályban 5 válaszadó fogalmazta meg azt, hogy tudnak olyan gyerekről, aki nem szívesen jár be az iskolába. Elfogadható számukra, ha valaki nem szívesen megy be a suliba. 4 fő nem ért egyet azokkal, akik nem akarnak bejárni az órára, mert véleményük szerint” félnek attól, hogy szüleik mit fognak mondani, milyen büntetést kapnának”.

Mit gondoltok, mi lehet az oka annak, ha valaki nem akar tanulni?

Erre a kérdésre mindkét osztályban szinte egyformán válaszoltak. Elmondták, hogy annak, ha valaki nem akar tanulni szerintük oka, lehet például” utálja a tantárgyat vagy a tanárt” ezt a két osztályban összesen 10 fő állította. 2 fő válasza szerint „ lehet depressziós, de egy fő szerint „valami traumája lehet” és azért nem akar tanulni”. Egy fő említette azt, hogy „családi probléma miatt nem érdekli a tanulás”, míg két tanuló szerint az is lehet, hogy „direkt, hogy szüleit idegesítse, ha nincsenek jóban”.

Mi a következménye annak, hogy ha nem jársz iskolába?

A tanulók a következményekkel nincsenek teljesen tisztába, nem tudják, hogy az igazolatlan hiányzások egyik következménye lehet pl: 50 óra igazolatlan tankötelezettség mulasztás esetében védelembe vételi eljárás megindítása, vagy az iskoláztatási támogatás másnéven családi pótlék folyósításának szüneteltetése. Csak azokat a szankciókat mondták, el, hogy „büntetést kapnak otthon” vagy egy másik válasz szerint „nem kapok zsebpénzt” „anya haragszik rám” „lemaradok a tananyaggal, sokat kell pótolni” „osztályt kell ismételnem”.

Manapság mitől lesz érdekes egy iskolai tanóra?

Mindkét osztály megfogalmazta azt, hogy attól, ha a tanár „jól adja elő, jól magyaráz” vagy „valamivel bemutatja a tananyagot” arra gondoltak, hogy szemléletesebbé teszi.

Szerintetek egy jó óra a kedvenc tanároddal vonzóbb, mint egy haveroddal a lógni parkban vagy plázában?

Ezt a kérdést már korábban a csoportfoglalkozások során is feltettem, de ebben a helyzetben ismét megkérdeztem tőlük. A sport tagozatos osztályba járók véleménye megoszlott. 3 fő inkább választotta az órát, mint a lógást, ők nem szerettek volna időt szánni a tananyagpótlásra. Tíz fő azonban inkább lógna, lenne a barátokkal iskola helyett. A „B” osztályban szintén többen voltak azon a véleményen, hogy inkább a haverrel lógnának, ezt 5 fő válaszolta, ezzel szemben 4 fő volt az aki, inkább az órán lenne, mint sem, hogy lógnon.

Szívesebben tanulod azt, amiben úgy gondolod, hogy jó vagy? Erre a kérdésre szinte egyöntetű válasz született, hogy „persze, naná hogy szívesebben” az egyik fiú azt is megfogalmazta, hogy „a fociban vagyok, jó persze, hogy szívesen megyek edzésre” A másik osztályban kicsit nehezebben válaszoltak, mert nem tudták megfogalmazni, hogy miben jók így csak azt hajtogatták, hogy „nem vagyok jó semmiben”.

Könnyebben tanulod meg azt, ami érdekel téged?

Az „A” osztály válaszadói közül 12 fő felelt erre a kérdésre igennel. A jelenlévő 15 fő közül azonban akadt olyan, aki nemmel válaszolt, ők hárman voltak.

A „B” osztályos tanulók közül 7 fő válaszolt nemmel. A jelenlévők közül további két fő volt az, akik nem nyilvánítottak ki véleményt ebben a kérdésben.

Szívesen jársz be azokra az órákra, amelyikből tudod, hogy jók a jegyeid? Az „A” osztály válaszadói közül volt egy fiú, aki azonnal felelt, hogy „igen.” További 10 fő is azzal értett egyet, amit az előző válaszadó mondott, hogy igen. Összesen 11 fő állította azt, hogy igen azokra az órákra szívesen mennek be, amiből jók a jegyeik. Egy másik fiú válasza az volt, hogy „ő azért megy, be, mert szereti a tanár óráit, de a jegyei nem a legjobbak”. Erre a kérdésre is születtek nem válaszok, amit 3 fő fogalmazott meg. Egy tanuló nem válaszolt erre a kérdésre.

A „B” osztály tanulói közül 7 fő mondta, azt hogy igen szívesebben jár be az órára. Azt is elmondták, hogy nemcsak a jegyek számítanak, sokkal inkább számít a pedagógus személye. Itt is volt két fő, akik nem válaszoltak.

Utolsó kérdés előtt azt kértem tőlük, hogy emlékezzenek vissza arra az alkalomra, amikor az Öt ujj feladatot végezték el valamint arra, amikor az osztályok képesség térképeit készítették el. Azt kértem, hogy gondoljanak vissza arra az alkalomra is, amikor egy lehetséges állás interjú helyzetről beszélgettünk. Pontosan arra a szituációra gondoljanak vissza, amikor megkérdezik a jelentkezőtől, hogy mondjon magáról öt pozitív tulajdonságot.

Emlékeztek kitöltöttétek a képesség kérdőívet, kiértékeljük és láthattátok a legerősebbeket a papírlapokon. Ezek az erősségek növelik a kedveteket abban, hogy jobban tanuljatok? Az „A” osztályban egy fiú azt felelte, hogy „ ő az öt ujj feladatot meg tudta csinálni és még több pozitív tulajdonságot is tudott volna mondani, és hogy ő kedvét nem befolyásolja, ő tanulni fog.” Egy másik lány azt válaszolta, hogy „öt igen, mert ő nem tudott csak kettőt írni az öt ujjba, de a kérdőív sokkal több ismeretet adott magáról” Összességében a jelenlévő 14 fő tanulók közül 1 fő kedvét nem befolyásolta a kapott információ, ezzel szemben 10 fő volt az, akik úgy nyilatkozott, hogy növeli a kedvüket, de akadt olyan, aki a feltett kérdésre nem szeretett volna válaszolni.

A „ B” osztály válaszadói közül 5 fő felelte azt, hogy a feladat nehéz volt, de kapott új információt és ez által nagyobb kedvel tanul. 3 fő azt válaszolta, hogy ez a tanulási kedvét nem befolyásolja. Ebben az osztályban is volt olyan, aki elzárkózott a válaszadástól.

7.2.Következtetések:

A kutatásom során elvégzett pályaorientációs csoportfoglalkozás és a fókuszcsoportos interjú során elhangzott tartalmak lehetővé tették az általam vizsgált hipotézisek bizonyítását. A strukturált csoport foglalkozás során a 13-14 éves korosztály érdeklődésének és képességeinek a feltárása történt. A fókuszcsoportos interjúval lehetőség nyílt arra, hogy kérdések mentén megvizsgáljam azt, hogy mi hat jobban a tankötelezettség teljesítésére.

8. A kutatás hipotézisei:

1.Inkább iskolai motiválatlanság az oka a tankötelezettség mulasztásnak, mint kortárs csoport általi befolyásolás.

Diploma dolgozatomban utaltam arra, hogy a pályaorientációs csoportfoglalkozáson már előzetesen érintettem ezt a témát. A fókuszcsoportos interjúm is feltettem azt a kérdést mindkét osztályban, hogy: Szerintetek egy jó óra a kedvenc tanároddal vonzóbb, mint egy haveroddal a lógni parkban vagy plázában? A strukturált csoportfoglalkozáson résztvevő összes tanulói létszámot figyelembe véve (24 fő) 19 fő választotta inkább a haverral való lógást, vagyis iskola helyett szívesebben tölt időt a barátokkal. Ezzel szemben 5 fő volt, az, aki inkább az iskolai tanórán vesz részt.

Az önismeret megszerzéséhez vezető első lépés az identitás keresésének kezdete. Jellemzően az identitáskeresési időszak azzal kezdődik, hogy a serdülő közel mindent elutasít, ami a tanártól, szülőtől, vagy bármilyen tekintélytől származik. Sokkal fontosabbá válik a kortársak véleménye, hiszen elsősorban közérjük akar már tartozni. A kortársak jobban képesek megérteni aktuális problémáikat, mint a felnőttek, akik gyakran leértékelik a kamasz gondjait, megfélelmezve róla, hogy egykor ők is hasonló nehézségekkel küzdöttek.

Az általam megfogalmazott hipotézisben azt állítom, hogy inkább a motiválatlanság az oka a tankötelezettség mulasztásának, mint a kortárs csoport általi befolyásolás, nem igazolódott be. A megkérdezett tanulók közül 19 fő mondta azt, hogy inkább a kortárs csoport, a barátok miatt maradnak ki az oktatásból ezzel szemben 5 fő volt az, aki inkább az oktatást választotta.

2. A tanulók személyiség jellemzőinek, mint az érdeklődés és képességek megismerése motiváltá teheti a tankötelezettség teljesítésében.

A pályaaorientációs csoport foglalkozás célja a tanulók érdeklődésének és képességének feltárása, ezáltal az önismeret bővítése volt. A cél megvalósult, mert a strukturált csoport foglalkozások révén a két személyiség jellemzőt a résztvevők egyénre szabottan megismerhették. Előfordult, hogy a kapott információ által megerősítést nyert a tanuló, míg mások új ismeretekkel gyarapodtak önmagukról. A fókusz csoportos interjúk kérdések mentén próbáltam igazolni vagy cáfolni az általam felállított hipotézist. Azt állítottam, hogy a tanulók személyiség jellemzőinek, mint az érdeklődés és képességek megismerése motiváltá teheti a tankötelezettség teljesítésében beigazolódott, mert összességében a megkérdezett tanulók közül 15 fő azt válaszolta, hogy motiváltabb lett a tanulásban valamint a kapott eredmények által új információra tett szert. Ezzel szemben a megkérdezettek közül összességében 4 fő válaszolta azt, hogy a kapott eredmények, információk nem befolyásolják a tanulási kedvüket. A válaszadók közül 3 fő nem fejtette ki véleményét az adott kérdéssel kapcsolatban.

9. Szakmai javaslat:

Egyetemi tanulmányaim során szembesültem a pályaorientáció jelentőségével és azzal, hogy az évek alatt még mindig gyerekcipőben jár. Szükségesnek látom egyre szélesebb körben felhívni a figyelmet arra, hogy idejében el kezdődjön egy pályaorientációs folyamat, épp ezért fontosnak tartom, hogy a Család- és Gyermekegészségügyi Központok szolgáltatásai bővüljenek olyan szolgáltatásokkal, mint például munka- és pályaválasztási tanácsadás, amelyek ezt célozzák meg. A munka-és pályaválasztási tanácsadók alkalmazásával és az óvodai-iskolai szociális segítők bevonásával egyre több nevelési-oktatási intézmény válik elérhetővé. A közös munka egy pályaorientációs projektté válhat. A projekt tartalmán belül megvalósulhat az önismeret bővítése és folytatólagosan a pályaismeret majd akár egy nyári napközis tábor s megvalósításra kerülhet. A nyári táborban az érintettek, megismerkedhetnek olyan foglalkozásokkal, amik érdeklik őket. Kiindulópont lehet a meglévő szülői háttér és azok kapcsolatai. Iskolák, osztályok vonatkozásában ez nagy létszámú lehetőséget kínál. Kiemelt szerepe van az óvodai-és iskolai szociális segítőknek, akik a nevelési-oktatási intézményekkel kapcsolatban állnak. Fontosnak tartom e szakemberek pályaorientációs továbbképzését.

10.Összefoglalás:

Diplomadolgozatomban a szakirodalom áttekintését követően pályaorientációs csoportfoglalkozás tapasztalatait és a fókuszcsoportos interjún nyert információkat dolgoztam fel. A szakirodalmi részben érintettem a pályaorientáció fogalmát, ezen belül az önismeretet és pályaismeretet. Az önismeret részben kitértem a személyiség jellemzőkre, mint az érdeklődésre, képességekre, értékekre, munkamódra. A következő fejezetben a csoport fogalmát taglaltam. Kitértem a csoportfejlődésre vonatkozó elméletekre, csoportmunka típusaira ezen belül a csoportos beszélgetésre, strukturált csoportfoglalkozásra valamint a fókuszcsoportos interjúra, mint vizsgálati módszerre.

Szükségnek tartottam érinteni a serdülőkort és annak sajátosságait.

Végezetül a kutatás során nyert tapasztalatokat, adatokat dolgoztam fel. A kutatás során az általam felállított két hipotézisből az első hipotézisem szerint: Inkább az iskolai motivátlanság az oka a tankötelezettség mulasztásnak, mint kortárs csoport általi befolyásolás nem igazolódott be, mert a megkérdezett tanulók inkább a kortárs csoport, a barátok hatására nem teljesítik a tankötelezettségüket, miattuk maradnak ki az oktatásból.

Második hipotézisem, amely szerint: A tanulók személyiség jellemzőinek, mint érdeklődés és képességek megismerése motiváltta teheti a tankötelezettség teljesítésében beigazolódott.

Összességében elmondható, hogy kiemelten fontos a pályaorientáció, ezen belül a gyermekek pozitív megerősítése, önbizalom növelése.

Felhasznált irodalom:

Borbély-Pecze Tibor Bors – Pálvölgyi Lajos – Tajtiné Lesó Györgyi (2021) Pályaedukációs tanulásmenedzsment-rendszerek. Elvárások és példák. Új Pedagógiai Szemle (9-10), 83–105.

Borbély-Pecze Tibor Bors (2020) Pályainformáció és pályaválasztás. Új Munkaügyi Szemle, 1 (4), 39–46.

Borbély-Pecze Tibor Bors Fazakas Ida Juhász Ágnes (2019) Pályabolyongások. Pályaorientációról a Szakképzés 4.0 stratégia kapcsán. Új Pedagógiai Szemle, 69(7–8), 95–107.

Borbély-Pecze Tibor Bors szerk. (2022): Pályaválasztás, pályaorientáció, pályaedukáció. Magyar Pedagógiai Társaság, Budapest

Borbély-Pecze Tibor Bors. Pályaválasztás, pályaorientáció, pályaedukáció ELTE Eötvös Kiadó – Magyar Pedagógiai Társaság – Wesley Könyvek 2022

Borbély-Pecze Tibor Bors: Digitális pályatanácsadás: second life, avagy mégsem az? Opus et Educatio 7. évfolyam 3. szám

Csirszka J.: Pályalélektan. Budapest. Gondolat Kiadó. 1966

Dr. Buda Béla: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája Tankönyvkiadó, Budapest, 1988

Dr. Suhajda Csilla Judit – Kovács Mónika – Ercsey-Orbán Melán (2023): A szülők szerepe és lehetőségei a pályaorientáció folyamatában. Elméletek, trendek a hazai és nemzetközi kutatások, publikációk alapján. Családbarát Magyarország Központ, Budapest

Dr. Szilágyi Klára: Munka-pályatanácsadás, mint professzió Kollégium Kft Budapest, 2015

Dr. Szilágyi Klára: Pályalélektan Szent István Egyetem 2011

Dr. Teleki Béla: Szociális munka elmélete Korda kiadó, Kecskemét, 2003

Erasmus Plus Stratégiai partnerség a szociális érzékenység fejlesztésért TRÉNERI KÉZIKÖNYV Érzékenyítő tréningek elmélete és gyakorlata

Fazakas Ida (2009) A pályaismeret és jelentősége. TÁMOP 2.2.2. „A pályorientáció rendszerének tartalmi és módszertani fejlesztése” című projektjéhez kapcsolódó módszertani segédanyag Székesfehérvár

Kenderfi M. 2012: A Pályorientáció folyamatának korszerű értelmezése. In: Dr. Szilágyi Klára: A pályorientáció szerepe a társadalmi integrációban (pp.6-11) TÁMOP 5.4.4-09/1-C2009-0001 „Képzésfejlesztés az összetartozásért” projektje keretében készült Budapest, 2012

Kenderfi Miklós: Pályorientációs tartalmú honlapok vizsgálata 2020 áprilisában, Opus et Educatio 7. évfolyam 4. szám.

Ludányi Ágnes: Ismeret- önismeret, Okker kiadó, 2006

Margitics Ferenc: Pályalélektan-pályatervezés Nyíregyházi Főiskola, 2015

Máté Zsolt és Szemelyác János: Iskolai szociális munka kézi könyve INDIT könyvek II. kötet 2009

Máté Zsolt- Szemelyác János (2009) Az iskolai szociális munka kézikönyve

Pataki Éva: Szociális munka csoportokkal Módszertani kézikönyv Debrecen, 2010 „SZOCIO-TÉKA” „A családsegítő szolgálatok beilleszkedést segítő szolgáltatásainak fejlesztése” CSSK - képzés/2008-8211 című program támogatásával készült

Rókusfalvy P.: Pályaválasztás, pályaválasztási érettség. Budapest. Tankönyvkiadó. 1969.
Szilágyi K. Völgyesy P.: A pályaválasztási döntéselőkészítés pszichológiai és pedagógiai lehetőségei. Budapest. FPK. 1979.

Rudas János: Delfi örökösei Új mandátum kiadó Budapest, 2004

Síklaki István: Az online kvalitatív közvélemény- és piackutatás módszertani kérdései, Módszertan

Síklaki István: Vélemények mélyén. A fókuszcsoport. Budapest, Kossuth Kiadó 2006

Szilágyi K: Pályorientáció. Budapest. Kollégium Kft., 1995

Szilágyi Klára: Módszertani gyűjtemény munkavállalási, munka-, pályatanácsadók számára az egyéni tanácsadó munkához. Budapest, 2008, Kollégium Tanácsadó, Szolgáltató Kft.

Tajtiné Lesó Györgyi: Pályorientációs ötlettár Heves Megyei Pedagógiai Szakszolgálat 2021

Vicsek Lilla : Fókuszcsoport Osiris Kiadó, 2006

Nemzeti Pályaorientációs Portál (<http://eletpalya.munka.hu/kerdoivek>).

www.nive.hu

www.felvi.hu

<https://ikk.hu>

Mellékletek:

1. számú melléklet: Pályaorientációs csoportfoglalkozás Tematika, célcsoport: 7. osztály

Időtartam: 2023.02.09-2023.03.23

Időkeret: 5x45 perc

Csoportvezető: Batyiné Homovics Zsuzsanna

I. alkalom:

Bemutakozás:

Bemutakozom, elmondom, hogy miért vagyok ott és miben tudok segíteni a csoportnak és megbeszéljük, hogy hogyan szólíthatnak. (Érdeklődés és képesség hívó szavai fogalmi kihelyezve a táblára)

Minden résztvevőt megkérek arra, hogy készítse el a saját névjegykártyáját, amin az a név szerepel, amin szólíthatjuk, valamint rajzoljon rá egy szimbólumot, ami leginkább jellemző rá. Én, mint csoportvezető szintén elkészítem a saját névjegykártyámat. Ha elkészültek, akkor tetszőleges irányban bemutatkozunk egymásnak és elmondjuk, hogy miért azt a szimbólumot választottuk és milyen elvárással érkezünk a foglalkozásra.

Nyitókör, hangulatkeltés:

Pályák, szakmák, foglalkozások összegyűjtése, kis csoportos feladat.

Milyen pályákat, foglalkozásokat ismertek? Gyűjtsétek össze, és írjátok fel őket!

Csoport szabályalkotás: Ezek a szabályok a csoportfoglalkozás időtartamára szólnak, mindenki elfogadja, betarja, ezeket egy felírhatjuk egy csomagolópapírra, amit mindenki aláírhat az elfogadás jeléül. Ezt minden alaklommal a csoportvezető jól látható helyen kiteszi emlékeztetőül. Ilyen szabály lehet pl: telefon használat, titoktartás, egymás meghallgatása passz lehetősége, lehetőségek bővítése, új alternatíva.

Célkitűzés: A tanulók érdeklődésének, képességeinek feltárása valamint információnyújtás az ehhez kapcsolódó pályákról, mint lehetőségekről.

Ismeret átadás:

Kedvelt tevékenység gyűjtése. A táblázatban szereplő állítások értékelése 1-5-ig. Szükséges névvel ellátni, ez segíti a beazonosítást. A következő alkalommal a kiértékelt táblázat visszaosztásra kerül.

Mitől jó egy tanóra? Mi a jó az iskolába? Miért jó ide járni? Lehet, sokkal jobb lenne a haverokkal lógni sulis helyett...

Személyes hozam: Szavaz.. egy jó óra a kedvenc tanárossal vagy haverossal lógni a parkban. Kéz felnyújtással jelezzék, megszámolni!!

Következő alkalom előkészítése: A következő alkalommal az érdeklődés kérdőívet fogjátok kitölteni.

II. alkalom:

Nyitókör, hangulatkeltés:

Amerikából jött két ember mesterségük címere...című játék Ezt játszhatjuk úgyis, hogy kiválasztunk egyet az első alkalommal összegyűjtött szakmákból, vagy választhatnak, és azt mutogatják el.

Cél: Az összegyűjtött pályák kiértékelésének ismertetése.

Tájélo érdeklődés kérdőív kitöltése.

Ismeret átadás:

Az előző foglalkozáson összegyűjtött pályákra, szakmákra visszacsatolás- Beszélgetés arról, hogy hány darab szakmát sikerült összegyűjteni a csoportnak. Kedvelt tevékenységek táblázat kiértékelése- csoportrangsor felállítása.

Tájélo- érdeklődés kérdőív kitöltése. (Idő hiányában a kiértékeléseket mi végezzük és ez alapján az érdeklődés típusba sorolást is

Személyes hozam: Hogy éreztétek magatokat?-kérdés mentén.

Következő alkalom előkészítése:

A következő alkalommal a képességekről fogunk beszélgetni.

III. alkalom:

Nyitókör, hangulatkeltés:

Füllentős játék. A csoporttagok körben ülnek. A feladat az, hogy mindenki mondjon három tényt magáról, ezek egyike füllentés. A csoporttagoknak kell kitalálni, hogy melyik az. Ha először nem sikerül, még választhatnak a fennmaradó kettő közül. A játék addig tart, amíg mindenki sorra nem kerül.

Cél: Információnyújtás a képességről. Képesség, kulcsképessegek fogalmának tisztázása.

Ismeret átadás: Öt ujj feladat. „Miben vagyok ügyes? Mi megy könnyen? Miben vagyok jó?”

Feladat: Rajzolójátok körbe a kezeteiket és írjatok minden ujja egy olyan pozitív tulajdonságot, amiben ti jók vagytok. Majd átbeszéljük a feladatot. Milyen helyzetekben szükségesek ezek? Miért fontosak ezek? Miért fontos, hogy tisztába legyünk saját képességeinkkel? Hogyan kapcsolódhat ez a pályaválasztáshoz?

Feladat: Ország-város

Az ország-város-fiú-lány szintén minden diák számára ismert játék, így a szabályok követése nem okozhat problémát. Pályaismeret-bővítéshez annyiban kell módosítanunk a feladatot,

hogy az oszlopok tetejére más kategóriákat kell írunk. Az ABC lestoppolása után az adott betűvel kell szakmát írnia mindenkinek és mellé írni (ekkor már bármilyen betűvel lehet),

hogy „Mit csinál, vagyis milyen tevékenységet végez az adott szakma képviselője?; Milyen eszközöket használ?; Mi az az anyag, amit megmunkál?; és Milyen képességre van szüksége ahhoz, hogy jó szakember lehessen?” Az a tanuló, aki a legyorsabban van kész, lestoppolhatja az osztályt, így mindenkinek le kell tennie a tollat. Majd felolvassuk az adott válaszokat és megbeszéljük, kiegészítjük, ha szükséges.

Szakma, Tevékenység, Eszköz, Anyag, Képesség

(Ebbe a táblázatba akár a kedvelt tevékenységekkel is dolgozhatunk, így folyamatosan visszautalhatunk a már megismert jellemzőkre. Ez lehet kiegészítő feladat is, akár önállóan elvégzendő)

Következő alkalom előkészítése: A következő alkalommal kérdőív segít abban, hogy megismerjétek saját képességeket.

IV. alkalom:

Nyitókör, hangulatkeltés:

Válassz egy emotikont, amely leginkább jellemzi a mai hangulatodat!

Ismeret átadás: A mai téma a képességek.

A Képességek, készségek általános iskolások számára kidolgozott hosszú változat kitöltése. Ennek értékelését mi végezzük el és a következő foglalkozás során visszacsatolunk számotokra.

Személyes hozam: Hogy éreztétek magatokat?

Következő alkalom előkészítése:

A kérdőív kiértékeléséről fogunk beszélgetni.

V. alkalom

Nyitókör, hangulatkeltés: Dixit kártyák segítségével a foglalkozás beindítása. A kártyákat a földön elhelyezzük és ebből mindenki szabadon választhat egyet, azt ami a leginkább jellemzi a hangulatát vagy ami a legjobban tetszik neki.

Választást követően beszélgetés a választásról.

Ismeret átadás:

Ez alkalommal visszacsatolunk az érdeklődés kérdőívre, ismertetjük az érdeklődéstípusokat. Kérdések: PL: Ezek alapján vajon milyen szakmákat, pályákat tudnak elképzelni maguknak? Mi kell ahhoz, hogy abban a szakmában dolgozni tudjak? Milyen képességekre van szükség ezek végzéséhez?

A kitöltött képesség kérdőíveket kiértékeljük. Mindenki visszakapja a saját kérdőívét és rajta elhelyezett képesség rangsorát.

Osztály képesség térképének felállítása: A táblára kihelyezzük a képességeket (pl: kommunikáció, számolási képesség, kreativitás stb)

Instrukció: Mindenki nézze meg a visszaosztott képesség értékelést, amire rá írtuk az első három legerősebb képességét. A kiosztott lapokra írjátok rá a neveteket és helyezétek el a képességek alatt. Mikor mindenki elhelyezte, akkor az osztály szembesül a képesség térképével, vagyis visszacsatolást kap a legjobb képességekről.

Személyes hozam: a képesség térkép felállítása egy tükörtartás, pozitív visszacsatolás arra vonatkozóan, hogy kinek mi az erőssége, az osztály miben jó, amit egy-egy iskolai rendezvény szervezés során használni lehet.

Csoportzárás: Ajándék: A csoportvezetőként elmondom, hogy eljött az utolsó gyakorlat ideje, szeretném, ha mindenki valamilyen szimbolikus ajándékot vinne haza. Ezért arra kérek mindenkit, hogy valamennyi csoporttársának küldjön egy-egy papírlapon valami személyre szabott, csak neki szóló ajándékot, amiről azt feltételezi, hogy a megajándékozott örülni fog neki. Ezután a kiosztott papírlapokra mindenki felírja egy-egy csoporttársának szóló szimbolikus ajándékát és aláírja, összehajtja a papírt és a tetejére ráírja a címzett nevét. Majd, amikor mindenki készen van, mindenkinek a székére rakják.

Elköszönés!!

2. számú melléklet: Interjú kérdések:

1=Mi a véleményetek arról, ha valaki nem szívesen jár be az iskolába?

2=Mit gondoltok, mi lehet az oka annak, ha valaki nem akar tanulni?

3=Mi a következménye annak, hogy ha nem jársz iskolába?

4=Ha nincs, kedved tanulni mivel veszed rá magad?

5=Milyen véleményetek az órai anyag bemutatásáról?

6=Manapság mitől lesz érdekes egy iskolai tanóra

7=Szerintetek egy jó óra a kedvenc tanároddal vonzóbb, mint egy haveroddal a lógni parkban vagy plázában?

8=Szívesebben tanulsz azt, amiben úgy gondolod, hogy jó vagy?

9=Könnyebben tanulsz meg azt, ami érdekel téged?

10=Szívesen jársz be azokra az órákra, amelyikből tudod, hogy jók a jegyeid?

11=Emlékeztek kitöltöttétek a képesség kérdőívet, kiértékeltek és láthattátok a legerősebbeket a papírlapokon. Ezek az erősségek növelik a kedveteket abban, hogy jobban tanuljatok?

NYILATKOZAT

a diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Batyiné Homovics Zsuzsanna
A Hallgató Neptun kódja: ELUH7R
A dolgozat címe: Pályaorientációs csoport foglalkozás tapasztalatai
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
Humántudományi Szakképzési Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

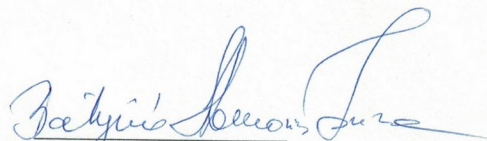
Ha a fenti nyilatkozáttal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitóri rendszerébe.

Kelt: 2023 év október 31

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Batyiné Homovics Zsuzsanna hallgató Neptun azonosítója: ELUH7R k
nyilatkozom arról, hogy a diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az iro
korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A diplomadolgozatot a záróvizsgán történő védeésre **javaslom** / **nem jav**

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen **nem***2

Kelt: 2023 év október 31 nap

Viszterevelt Andren

belső konzulens